JAVA-BODE.

NIEUWS-, HANDELS- EN ADVERTENTIE-BLAD VOOR NEDERLANDSCH-INDIE

°. 1861. Woensdag, 6 Februarij. N°. 11.

Hoofd-Bureau. Te *Batavia* bij H. M. VAN DORP; te *Samarang* bij DE GROOT, KOLFF & Co. en G. C. T. VAN DORP; te *Soerabaija* bij LE ROY & Co., te *Pasoeroean* bij WEIJERMANS & Co., te *Cheribon* bij BLOK & Co. en A. A. RUZETTE; te *Tagal* bij Mevr. de Wed. G. M. VAN DORT; te *Madioen* bij G. A. HOGENRAAD; te *Padang* bij H. R. VAN WIJK, Rzn.; te *Amboina* bij A. HARMSEN; te *Makassar* bij W. EEKHOUT & Co. en voor *Nederland* bij J. NOORDENDORP, Pijpenmarkt te Amsterdam.

Prijs per half jaar voor *Batavia*.................... *f* 12,50.
» » » » » *Java*.................... » 15,—.
» » » » » *Buitenbezittingen*........ » 17,50.
» » » » » *Nederland*.............. » 22,50.
De betaling geschiedt vooruit.— Brieven franco.

De JAVA-BODE verschijnt op Woensdag en Zaturdag van elke week, voor posttijd.

De prijs der Advertentiën is 50 cents voor de Vijf woorden.
Bij eerste of meerdere herhaling 25 » » » »
Behalve het Zegel voor den Lande

Bij deze Courant behooren twee
BIJVOEGSELS.

☛ Bij het ter perse leggen dezer Courant was de verwacht wordende landmail nog niet aangekomen.

ADVERTENTIEN.

Getrouwd:
R. C. VAN DER PALM,
Ingenieur van de Waterstaat te Cheribon,
en
A. C. W. ESCHWEILER,
te Padang.
PADANG, 26 Januarij 1861. (349)

Bevallen van eene DOCHTER, *J. E. Begemann, Prins.*
AIJER-BANGIES, 10 Januarij 1861. (345)

Overleden vrouwe *Julie, Charlotte, Schuurman*, geb. *van der Palm*, geliefde echtgenoot van
D. SCHUURMAN.
BATAVIA, 29 Januarij 1861. (343)

Bevallen van een' ZOON, *C. A. A. Bär, van Wely.*
BATAVIA, 4 Februarij 1861. (350)

OP DE VENDUTIE

van den 7den dezer,
voor de TOKO te Passer Pisang van
J. BROWN,
zullen nog verkocht worden:
1 Bendy paard hoog 4 voet 2 duim.
1 Rijpaard 〃 4 〃 2½ 〃
Bendy, Wagens en Tuigen,
Boter, Koffers, Meubelen, Salpeter, Suiker, Meel in blikken, Japansche Sakky, Spiegels en IJzerwerk, enz., enz., enz. (365)

VENDUTIE

op Vrijdag 8 Februarij 1861,
te **Bidara Tjina,**
in het huis gelegen bij Kampong Malaijoe, laatst bewoond door Mevrouw ***Gronovius,***
door **WILLEM DE JONG,**
van eenen netten Inboedel, bestaande uit:
Stoelen, Tafels, Banken, Schilderijen, Spiegels, Ledikanten, Kasten,
benevens:
PAARDEN, BENDIES,
twee uitmuntende Engelsche
JAGTGEWEEREN,
Glas- en Aardewerk, Lampen,
enz., enz.
Bij deze VENDUTIE zullen bijgebragte Goederen worden aangenomen. (327)

Op de Vendutie

van Donderdag den 7den dezer,
VOOR DE TOKO TE PASSAR PISANG VAN
J. BROWN,
zullen worden verkocht:
Provisien, Wijn en Dranken,
enz. enz. enz.,
BATAVIA, den 2 Februarij 1861. (331)

VENDUTIE

op Dingsdag 12 Februarij 1861,
wegens vertrek,
ten huize van den heer J. C. ROMSWINCKEL
in Gang-Chaulan,
door
Gebrs. ROSELJE & Co.,
van eenen netten en wel onderhouden
INBOEDEL,
bestaande uit:
Canapés, Fauteuils, Stoelen, Tafels, Kasten, Toilette Psyché, Buffet, Spiegels, Schilderijen, Lampen, ijzeren Ledikanten.
Eene voor dit klimaat vervaardigde
PIANINO,
van de Ruijter.
EET-en THEESERVIESEN, PORSELEIN-en GLASWERK, Goedloopende Paarden, eene Milord, Tuigen, Martevanen, Bloemen in potten, etc. (367)

VENDUTIE

op Woensdag, den 13 Februarij 1861,
voor het COMMISSIEHUIS van
ABEELEN, DENNISON & Co.,
van
Puike Boter,
PORTER, PALE-ALE,
Moderateur Lampen,
IJzeren Kinderen Ledikanten,
6 kisten PROPATRIA PAPIER,
min of meer beschadigd.
Een partij Verfhout.
Voor rekening van belanghebbenden
circa 80 picols gesloopt
BLADKOPER,
afkomstig van het Amerikaansch Schip
Windward. (372)

Vendutie

op Maandag, den 11 Februarij,
ten huize van wijlen den WelEd. Heer
F. WASCH,
door
GEBRS. VEIT,
van het nog onverkochte Meubilair en de opgehoudene **Koebeesten,** van de Vendutie van 4 ll.
Voorts:
Een span Wagenpaarden Izabellen
〃 〃 〃 **Schimmels,**
allen goedgedresseerd, enz., enz.

Ontvangen:
EEN FACTUUR
prachtige en elegante
VAZEN EN BLOEMPOTTEN
van AARDEWERK
(Ferra Cotta),
met en zonder voetstukken,
bijzonder geschikt tot het versieren van galerijen.
(370) JOHN PRYCE & Co.

Ontvangen:
ST. NICOLAAS GEBAK,
Heiligmaker,
Goudsche Spritsen,
Harde Biesjes,
Utrechtsche Theerandjes,
Advokaat-Koek,
Haagsche Tafelbeschuitjes,
Beste Zeeuwsche Chocolaad.
Bij
(356) WINSSER, DE LANGE & Co.

PLUMPUDDING,
in heele en halve blikken.
Bij
(355) WINSSER, DE LANGE & Co.

PASSER BALAI.

Op Vrijdag avond den 8e dezer,
zullen
op Pintoe Miljin,
allerlei soorten van
ROZEN
en verscheidenheid van Bloemen in potten
ten verkoop worden aangeboden.
(339) SAMIDIEN.

Ancienne Maison Seuffert,

COMBET, SUCCESSEUR.

Prévient sa nombreuse clientèle, qu'il a reçu par le navire Français LOUIS CÉSAR,

UN GRAND ASSORTIMENT DE

CHAUSSURES.

pour Hommes, Dames et Enfants,

ainsi que, du ***Cirage de Jacquand*** pour

Chaussures & Harnais.

(374)

EAU DE COLOGNE

de F. Maria Farina, No. 4711,

à Cologne.

Les contrefaçons de mon EAU DE COLOGNE, m'engagent à prévenir le public, que le seul et unique dépôt de mon Fabricat, se trouve pour le ***Java,*** chez Messieurs

HAAGER & SCHUURMAN,

à Batavia,

à la quelle maison on peut s'adresser avec la même confiance qu'à moi-même.

F. MARIA FARINA.

No. 4711.

COLOGNE, le 20 Août 1860. (312)

Wederom Ontvangen

eene kleine partij

FIJNE WIJNEN,

als:

Grand vin Chateau Lafite.
do. do. Margaux.
do. Gruand La Rose.
in kisten van 12 flesschen.
merk Cruse & Fils Frères, Bordeaux.

CANTEMERLE.
LEOVILLE. *in ½ Vaten.*

Bij

(317) L. PLATON & Co.

Ontvangen

bij de Ondergeteekenden

per ELECTRA,

VIER KEURIG NET BEWERKTE

PIANINO'S,

uit de gunstig bekende fabriek van de Heeren

J. A. Kupers & zoon te *Amsterdam.*

Overtuigd dat deze Pianino's zoowel in Soliditeit, helderheid van toon, als sierlijkheid, met de beste buitenlandsche fabriekaten kunnen wedijveren, terwijl zij door mindere kostbaarheid boven deze te prefareeren zijn, bevelen wij dezelve speciaal ter bezigtiging voor kunstkenners en liefhebbers van Muziek aan

(318) HAAGER & SCHUURMAN.

Op nieuw ontvangen:

De zoo gunstig bekende

RHIJNWIJN,

merk **VON DEM!**

van GEORG WETTERHAHN, in *Mainz*,

in heele en halve flesschen.

Bij

(354) WINSSER, DE LANGE & Co.

E. HUBERT

a l'honneur d'informer le public de son changement de domicile, qui est maintenant au SAWA-BESAR derrière le Gardoe. (320)

Fijn Bukskruid.

Bij

(369) JOHN PRYCE & Co.

Bij de Ondergeteekenden verkrijgbaar:

RIJSTWANMOLENS,

EEN DORSCH-MACHINE,

Een kleine Suiker-Molen, Hoek IJzer, Vuurvaste Steenen, Pedatti Assen.

Wollen Reisdekens & Plaids,

LINNEN DRILL.

Verschillende soorten van

WIJN, BIER, PORTER, ENZ.

Een elegante en soliede

REISWAGEN,

WAGEN- en BENDIE TUIGEN, ZADELS, enz.

(328) VAN SLOOTEN, MORGAN & Co.

Per **Honigbij** *ontvangen:*

eene partij goede

MANILA SIGAREN,

No. 1, 2 & 5, waaronder Havanah-model.

(333) CASSALETTE & Co.

Heeren

SUIKERFABRIKANTEN

worden indachtig gemaakt op de

Pedattie Assen met Bussen,

door de Ondergeteekenden geïmporteerd wordende, uitmuntende door doelmatigheid, zuivere afwerking en billijken prijs. Dezelve zijn verkrijgbaar:

te ***Samarang*** bij de Heeren DORREPAAL & Co.,

te ***Soerabaija*** en ***Passaroeang***

bij de Heeren SCHIMMELPENNINCK & Co.,

te ***Cheribon*** bij de Heeren ARNOLD BIK & Co. en den Heer A. A. RUZETTE en

te ***Batavia*** bij

(311) HAAGER & SCHUURMAN.

Verkrijgbaar in Entrepôt:

MANILLA SIGAREN No. 2,

van zeer goede kwaliteit,

onlangs regtstreeks van **Manilla** hier aangebragt per **Christiaan,**

HAANTJES BIER

van *Bendorp*, in vaten van 5 dozijn,

ROODE WIJN,

in kisten van 4 dozijn, van zeer goede kwaliteit,

Champagne,

in heele en halve flesschen, primo kwaliteit,

ECHTE COGNAC,

No. 1 en 2 in kisten van 1 dozijn,

Versch SELTERSWATER,

in 1/1 en 1/2 kruiken,

MANDARIJN GEMBER,

Engelsch Jagtkruid, in blikken van een en van een half pond.

(357) WINSSER, DE LANGE & Co.

Op nieuw Ontvangen:

Fijne

Whist- en Hombre-Kaarten,

verguld op sneê en in doosjes van 2 spel,

bij

(332) CASSALETTE & Co.

GELDEN OP HYPOTHEEK,

voortdurend verkrijgbaar, bij het Administratie-kantoor

(363) TIEDEMAN & VAN KERCHEM.

De Toko

van

WILLEM DE JONG

is

VERPLAATST

naast het gebouw van de

FACTORIJ DER NEDERLANDSCHE HANDEL-

(326) MAATSCHAPPIJ.

Met Ultimo December 1860 heeft de Heer

EUGEN LUDWIG WILHELM ZORN,

opgehouden **VENNOOT** te zijn der ondergeteekende firma's:

E. MOORMANN & Co, te *Batavia.*
P. KERVEL & Co., te *Soerabaija.*
C. DAMNITZ & Co., te *Samarang.*

BATAVIA, 1 Februarij 1861. (346)

Bij Acte voor mij Notaris op den 1sten Februarij 1861, onder Nummer 3 verleden, zijn in de Firma's E. MOORMANN & Co., te *Batavia*, P. KERVEL & Co., te *Soerabaija* en C. DAMNITZ & Co., te *Samarang*, waarvan Gererende Vennooten zijn de Heeren AUGUST VAN SCHERPENBERG, PIETER JAN ANTONIE KERVEL en JOHN ALEXANDER CAESAR DAMNITZ en Commanditair Vennoot de Heer GERHARD EDUARD MOORMANN, allen Kooplieden, wonende de eerste te *Driebergen*, de tweede te *Soerabaija*, de derde te *Samarang* en de laatste te *Baarn*, als **Gererende Mede-Vennooten** opgetreden de Heeren

Johann Conrad Sonderegger

en

Theodor Ignatz Meijmeijer,

Kooplieden, wonende te *Batavia*, te rekenen van af **1 Januarij 1861**, en zulks voor eenen onbepaalden tijd. — De te drijven handel heeft tot hoofddoel de ***Commissiehandel,*** het teekenen van Borgtogten is uitgesloten.

A. M. MEERTENS.

BATAVIA, 2 Februarij 1861. (347)

De Heer

JACOBUS JOHANNES HUBERTUS KERVEL

heeft onze

GENERALE PROCURATIE.

E. MOORMAN & Co., te *Batavia.*
P. KERVEL & Co., te *Soerabaija.*
(348) C. DAMNITZ & Co., te *Samarang.*

1 Februarij 1861.

LET WEL!

Een Europeaan, Nederlander van geboorte oud 39 jaren, die gedurende ruim 13 jaren met de administratie van een uitgebreid land in het Buitenzorgsche is belast geweest en die de beste getuigenissen zijner chefs kan produceren, ziet zich door bijzondere omstandigheden buiten betrekking en beveelt zich aan voor eene plaatsing voor de administratie van een landgoed, of wel een land in huur te bekomen.

Adres La. A. Z. post restante te Buitenzorg. (375)

Verloren:

Een bruin en wit gevlekte jonge JAGTHOND van Europeesch ras en luisterende naar den naam van **DJAWA.**

Bij vinding wordt men verzocht dezen terug te bezorgen bij den Heer G. SUERMONDT op Cramat, kunnende des verkiezende op eene belooning gerekend worden.

(360)

Maatschappij van Toonkunst.

REPETITIE

van

MENDELSOHN'S LOBGESANG,

Op Woensdag den 6 Februarij 1861,

des avonds ten 8 ure,

in het

LOKAAL VAN DEN SCHOUWBURG.

Namens de Directie,
C. VRIESENDORP,
(324) *Secretaris.*

MAÇONNIEKE SOCIETEIT.

VERGADERING,

Donderdag den 7 Februarij 1861,

des avonds ten 8 ure.

De Secretaris.
(349) J. FAES,

MILITAIRE SOCIETEIT CONCORDIA.

THÉ-DANSANT,

op Zaturdag den 9 Februarij 1861.

Namens het Bestuur
De Secretaris,
(336) BRUGMAN.

BATAVIASCHE WEDLOOP SOCIETEIT.

ALGEMEENE VERGADERING,

in de loods op het Koningsplein

op Zaturdag den 9 Februarij

ter verkiezing eener nieuwe Directie en voor de Ballotage van nieuwe leden.

De Secretaris
(371) T. PRYCE.

Théâtre de Batavia.

Avec la permission de Mr. le Résident.

VENDREDI, 15 Fevrier 1861.

UNE REPRÉSENTATION

Aux bénéfices des Pauvres.

De

1°. LA SOEUR DE JOCRISSE,
Vaudeville en un acte.

2°. CROQUE-POULE,
Vaud. en un acte.

SUIVI,

d'une CHANSONNETTE comique et une ROMANCE.

1°. L'INVALIDE.
2°. JEAN BONHOMME AUX AFFAIRES D'ITALIE.

La Société des Acteurs recommande leur but à la bienveillance des public.

Le Bureau sera ouvert depuis 8 heures du matin.

Le Directeur,
(361) L. DUCHATEL.

SAMARANGSCHE

SCHOUWBURG-LOTERIJ.

De trekking dezer **LOTERIJ** zal alsnu plaats hebben in de *eerste helft* der maand *Maart* aanstaande, inmiddels zijn nog eenige Loten te bekomen

Te *Batavia*,	bij den Heer	F. H. TIEDEMAN.
» *Cheribon*,	»	M. BLOK.
» *Soerakarta*,	»	J. A. WILKENS.
» *Djocjokarta*,	»	G. WEIJNSCHENK.
» *Samarang*,	»	C. VON BORNEMANN.

De Secretaris,
W. R. SEVERING.

SAMARANG, 1 *Februarij* 1861. (351)

Lees hier!

De op Zaturdag den 2 Februarij 1861, alhier gehoudene Loterij van den ondergeteekende, is als volgt afgeloopen:

No. **73** ..... 1e **Prijs.**
〃 **91** ..... 2e id.
〃 **21** ..... 3e id.
〃 **20** ..... 4e id.
〃 **49** ..... 5e id.
〃 **1** ..... 6e id.

J. V. GERRITS qq.

BANDONG, 5 Februarij 1861. (353)

Te Koop:

HET HUIS

op Kramat, thans bewoond door en behoorende aan

J. G. WILSON.

Februarij, 1861. (323)

TE KOOP **14 Aandeelen**

ESCOMPTO-MAATSCHAPPIJ

à 115 pCt.

(318) TIEDEMAN & VAN KERCHEM., qq.

Wordt te koop aangeboden:

Eene te **Pontianak** in volle werking zijnde

STOOMHOUTZAGERIJ

EN

HOUTAANKAP.

Adres
(321) LANGE & Co., *Batavia.*

TE KOOP

WEGENS VERTREK,

onder nadere goedkeuring van het Gouvernement,

HET GOUVERNEMENTS

COCHENILLE CONTRACT

Djatti Pamor,

in de **Residentie Cheribon,** met een

GEMEUBILEERD WOONHUIS.

Adres met franko brieven onder letter V. H. C., *Tjigobang, Cheribon.* (329)

Op Koningsplein

het **HUIS,** laatst bewoond door ***Mr. C. Hultman.***

Bevraagbaar bij
(325) WIGGERS VAN KERCHEM, q.q.

Een span
MACASSAREN

(Isabellen) prijs *f* 550,—.

Te bevragen bij het bureau dezer Courant. (359)

Te koop:

Wegens vertrek:

Op voordeelige voorwaarden het aangenaam gelegen **Huis** op **Molenvliet,** bewoond door den Heer **L. Bras.**

Informatiën bij
(337) CASSALETTE & Co.

Te koop: à Comptant:

100 KOEBEESTEN.

Nadere informatiën te bekomen bij de Heeren

M. BLOK & Co.
(352) te *Cheribon.*

Te Koop à *f* 80,

eene prachtige Engelsche

AARDGLOBE,

van 60 Duim diameter.

(368) H. M. VAN DORP.

Een Kamer te huur

met STALLING,

Bij
(319) W. PADDINGEE.
Molenvliet.

DE PRINS VAN ORANJE.

IJZERGIETERIJ.

FABRIEK VAN STOOM- EN ANDERE WERKTUIGEN

van de

Wed. A. STERKMAN & ZOON te 's Hage.

In bovengemelde Fabriek worden vervaardigd alle soorten van **Stoom-** en andere **Werktuigen** van allerlei aard en van alle dimensien, die met de beste Nederlandsche en Buitenlandsche Fabriekaten kunnen wedijveren.

Alle soorten van **Gegoten IJzerwerken** van elken omvang, als: PENDOPPO'S, TABAKSLOODSEN, HUIZEN, BRUGGEN, (Ophaal-Brug), POMPEN, HUIS- en SALON-ORNAMENTEN, TUINSIERADEN en IJZEREN MEUBELEN, BOUWKUNDIGE ORNAMENTEN, LANTAARNPALEN, KLEERENSTANDAARS, HEKWERKEN, CONSOLES, MONUMENTEN, enz., in het kort alle voorwerpen die voor eene vervaardiging in ijzer vatbaar zijn.

De ondergeteekenden tot Agenten van opgemelde Fabriek voor geheel Ned.-Indië benoemd zijnde, nemen de vrijheid de algemeene aandacht hierop te vestigen.

Zij zijn bereid tot het geven van alle mogelijke inlichtingen en het aannemen van bestellingen, die binnen den kortst mogelijken tijd en volgens op te geven teekeningen zullen worden uitgevoerd.

Een groot aantal teekeningen ligt ten hunnen kantore voor belangstellenden ter bezigtiging.

(315) SCHIMMELPENNINCK & Co.

Machinerien.

De Ondergeteekenden, ***Agenten op Java,*** van de Heeren

FAWCETT, PRESTON & C°.,

Ingenieurs te Liverpool,

zijn bereid bestellingen aan te nemen op

SUIKER-

en

Rijstpelmolens,

CENTRIFUGES,

Stoommachines, zoowel voor het land als voor schepen, **Gas-toestellen, Zaagmachines, Arak-distilleer Toestellen, IJzeren Praauwen,**

SUIKER PANNEN,

in alle dimensiën,

en alle andere soorten van

Machinerien.

Zij bieden te koop aan:

EENE HOOGDRUK

Stoommachine

en

SUIKERRIETMOLEN,

vervaardigd bij de hierboven genoemde firma, waarvan de afmetingen zijn, als volgt:

Diameter der Cylinder . . .	26	Eng. duim.
Lengte 〃 〃 . . .	54	〃 〃
Diameter 〃 〃 (Stoommachine)	14	〃 〃
Lengte der slag van do.	42	〃 〃
Diameter der Stoomketel . .	5	〃 〃
Lengte 〃 〃 . .	17	〃 〃

Voor nadere informatiën gelieve men zich te voegen bij

(376) MORGAN, MELBOURN Co.

Vertrekkende Personen.

Eugen Bohlens verlaat Java. (316)

L. J. Maret. (342)

J. von der Blomberg met dochter, en likwideert. (341)

Civiel Departement.

Door de hierondergenoemde autoriteiten zijn de volgende beschikkingen genomen:

Door den Direkteur der middelen en domeinen, gedurende de maand Januarij 1861.

Benoemd:

Tot onderkommiesen der tweede klasse bij de recherche te Batavia, H. F. Hillebrandt, eervol ontslagen stuurman van het stoomvaartuig *Bennett*, en A. L. van Zijp, partikulier te Batavia.

Door den Direkteur der produkten en civiele magazijnen, gedurende de maand Januarij 1861.

BIJ DE DIREKTIE DER PRODUKTEN EN CIVIELE MAGAZIJNEN.

Benoemd:

Tot eersten klerk, E. J. C. Bajja, eervol ontslagen klerk bij de algemeene rekenkamer.

BIJ DE AFDEELING TELEGRAFIE.

Ontslagen:

Op zijn verzoek, eervol uit zijne betrekking, de leerling-telegrafist H. J. Wuestenenk.

Uit zijne betrekking, de leerling-telegrafist F. A. Hemmelman.

Ingetrokken:

De overplaatsing van den leerling-telegrafist H. J. Wuestenenk, van Weltevreden naar Samarang.

Benoemd:

Tot leerling-telegrafist F. H. Doornik, R. Ruijl en S. W. Camerik; met bepaling, dat zij voorloopig zullen werkzaam zijn op het telegraafkantoor te Weltevreden.

Door den Direkteur der Burgerlijke openbare werken, gedurende de maanden December 1860 en Januarij 1861.

Bevorderd:

Tot opzigter der derde klasse, de eleve-opzigter J. H. Ehrentron; met bepaling, dat hij in zijn nieuwen rang geplaatst blijft te Pontianak (residentie Wester-afdeeling van Borneo).

Door den Direkteur der kultures, gedurende de maand December 1860.

Benoemd:

Tot eersten klerk bij de direktie der kultures, de klerk J. Pangie.

Door de Algemeene Rekenkamer, gedurende de maand December 1860.

Bevorderd:

Tot eerste klerken, de tijdelijk buitengewone klerken, J. C. de Bruijn, J. F. Brouwer en F. K. Voorneman.

Benoemd:

Tot tijdelijk buitengewonen eersten klerk, de klerk bij die kamer M. J. Honig.

Door de Hoofd-kommissie van onderwijs in Nederlandsch-Indie, gedurende de maand Januarij 1861.

Ontslagen:

Eervol, de kweekeling aan de gouvernements tweede lagere school te Makasser J. D. J. Snell.

Eervol, de kweekeling aan de gouvernements lagere school te Bandjermassing J. F. Wolff.

De ondermeester aan de gouvernements lagere school te Probolingo W. Hofstede.

EERSTE BIJVOEGSEL
behoorende bij den
JAVA-BODE,
van Woensdag, 6 Februarij 1861, No. 11.

Benoemd:

Tot onderwijzer aan de gouvernements lagere school te Probolingo, de derde onderwijzer aan de gouvernements eerste lagere school te Samarang J. W. P. Rasens.

Tot derden onderwijzer aan de gouvernements eerste lagere school te Samarang H. W. Scheffer, onlangs van verlof uit Nederland teruggekeerd.

Tot onderwijzer aan de gouvernements eerste lagere school te Makasser, H. R. van Heekeren, onlangs van verlof uit Nederland teruggekeerd.

Tot ondermeester aan de gouvernements lagere school te Meester-Cornelis, de ondermeester aan de gouvernements lagere school te Banda C. H. Le Croes.

Tot kweekeling aan de gouvernements tweede lagere school te Makasser A. C. Kramer.

Door den Resident van Bantam, gedurende de maand December 1860.

Bevorderd:

Tot eersten klerk op het residentiekantoor te Serang, de geëmploijeerde op dat kantoor L. H. de Groot.

Marine Departement.

Door den Chef van het beheer over de Gouvernements schoeners en kruisboten zijn gedurende de maand Januarij 1861 de volgende beschikkingen genomen.

Gedegradeerd:

De tweede stuurman E. Roelofs tot derden stuurman.

Benoemd:

Tot eersten stuurman bij het beheer gedetacheerd G. W. Lisanders.

ADVERTENTIEN.

POSTKANTOOR.

Op Donderdag den 7den Februarij aanstaande zullen postpakketten worden gesloten voor

Billiton, Pontianak en Singkawang,

te verzenden met een der stoomschepen van *W. Cores de Vries*.

De daarvoor bestemde brieven kunnen dien dag worden bezorgd te Weltevreden des avonds om 5 uur, in de stad tot 4 uur.

Schutterij van Batavia.

De kontribuabelen aan schutterskas worden, met referte aan het slot van art. 6 van het reglement op de schutterijen (staatsblad 1838 no. 22), luidende: »de kontributien moeten steeds vooruit en bij termijnen van drie maanden aan den kwartiermeester voldaan worden. Bij gebreke van dien, zal de vordering geschieden bij wege van parate exekutie, door den officier bij den raad van justitie,» herinnerd om hunne kontributien aan de schutterskas over het 1ste kwartaal 1861, vóór of op den 15den Feb. te voldoen.

Bij het militair departement niet bekend zijnde de standplaats van den op den 29sten October 1859, te Kramat met paspoort afgeganen inlandschen kanonnier der 2de klasse Tjomongólo, algemeen stamboek no. 47816, waaromtrent bereids door de politie vergeefs nasporingen zijn gedaan in de residentie Batavia en Samarang, wordt een ieder die in de gelegenheid mogt wezen, deswege eenige inlichtingen te geven, in het belang van bedoelden persoon verzocht, ze wel aan gezegd departement te willen doen toekomen.

De hoofd-intendant der militaire administratie maakt bij deze bekend, dat op Maandag den 25sten Februarij aanstaande, door den onder-intendant der 1ste klasse in de 2de militaire afdeeling te Samarang, des voormiddags te 10 uren ten zijnen bureele, overeenkomstig het reglement op het houden van uitbestedingen (staatsblad 1829 no. 67), publiek zal worden uitbesteed de levering van:

3,000 Veld-randsels, en

5,000 Kleeding-tasschen,

ten behoeve van het militair departement.

De voorwaarden liggen dagelijks, met uitzondering van zon-en feestdagen, ten zijnen bureele ter lezing.

De Assistent-resident voor de Policie brengt ter kennisse van belanghebbenden, dat de prijzen voor het Rund-, Varkens- en Buffelvleesch voor de maand Februarij 1861 zijn bepaald als volgt:

Rundvleesch. per Am. pd., 60 cents.
Varkensvleesch, „ katti . . 33 1/2 „
Buffelvleesch, „ „ . . . 28 „

VENDUTIEN.

Donderdag 7 Februarij, voor de toko van John Brown.

Vrijdag 8 Februarij, voor het woonhuis van den heer Gronovius, op Bidara Tjina, door W. de Jong.

Zaturdag 9 Februarij. Executie, in het lokaal voor het Vendu-Departement, in de Nieuwpoortstraat.

Maandag 11 Februarij, voor het woonhuis van wijlen den heer F. Wasch in de gang Kad man, door Geb. Veit.

Dingsdag 12 Februarij, voor het woonhuis van den heer J. C. Romswinckel, door Gebr Roselje & Co.

Woensdag 13 Februarij, voor het Kommissiehui svan Abeelen, Dennison & Co.

Oproeping van Krediteuren.

In de Javasche Courant van Zaturdag jl. worden opgeroepen de debiteuren en krediteuren in den navolgenden boedel:

Door de Testamentaire Executeuren te Batavia, van wijlen den kapitein der chinezen Ko Tjoenkiat.

Aangekomen Vreemdelingen.

VAN 2 TOT 5 FEBRUARIJ.

MARINE HOTEL. Jonkhr. Schmidt auf Altenstadt, van de Reede. — J. C. Arendsz, van Singapore. — G. P. Kramer, van Padang. — J. P. F. Rijken, van Kaap de Goede Hoop. — E. H. Boom, van Onrust.

HOTEL DER NEDERLANDEN. H. von Gaffron en Echtgenoot, van Buitenzorg.

JAVA HOTEL. J. W. Winterwijk en familie, van Onrust. — W. A. J. Kuller & Echtgenoote, van Padang — W. J. C. Leers, van Idem. — A. H. van der Waal, van Rotterdam. — G. P. T. Ziedses Des plantes, van Idem. — H. J. Howlet, van Idem. — F. H. Ziedses des Plantes en Echtgenoote, van Idem.

HOTEL WILLEM II. C. van Dinter, van Padang. — G. Muller, van Sumatra. — Temoiko, van Buitenzorg. — Tantjidoij, van Idem.

HOTEL DES INDES. van der Veen, offi. van gez., van Onrust. — der Kinderen, van Padang. — W. J. C. Leers, van Idem. — Amoud, van Idem. — Toore, van Calcutta.

Vertrekkende Personen.

J. E. Manden. — W. F. Manden. — J. H. van Meerten.

BEANTWOORDING.

Les petits cadeaux entretiennent l'amitié, zegt men, en als zulk een *petit cadeau* beschouwen wij den aanval tegen een artikel in den *Java-bode* door het *Bat.-Hand.* van jl. Zaturdag.

We zullen den heer H. niet volgen in het uiten van hatelijkheden, waarmede zijn artikel begint: had die niet veilig achterwege kunnen blijven, zonder schade voor de zaak? Alleen doen wij hem opmerken, dat ons blad niet is een partijblad, en wij ons geenszins een pauselijk gezag aanmatigen op koloniaal gebied, maar door het opnemen van verschillende stukken, al wijkt de eene hier of daar eenigzins van de andere af, dat gedeelte van 't publiek, dat schrijven wil, daartoe de gelegenheid te verschaffen, het oordeel aan het lezende publiek overlatende.

Op gevaar af, van voor »onverbeterlijk, behoudsman, reaktionair" en wie weet wat meer uitgekreten te worden, kunnen wij niet anders dan onze meening vasthouden, dat de Javaan op zijn tegenwoordig standpunt niet rijp is voor vrijheid, en dat, zoo men het aan hem overliet, te werken wanneer hij lust had, gelijk het geval is met den europeschen werkman, hij *niet meer* zou doen dan noodig is om in zijne geringe behoeften te voorzien. Het moge niet passen in de theorie van wie als met een *coup de main* de indische maatschappij wil veranderen in eene, die met de europesche op één lijn staat, maar wij houden het niettemin voor waar. De volkeren, in gematigde zone wonende, hebben, behalve meerdere ontwikkeling, een sterken prikkel ten arbeid en ter inspanning: de guurheid des klimaats en de mindere vruchtbaarheid des bodems, welke prikkel hier geheel ontbreekt.

Een andere vraag is het evenwel: moet die toestand waarin de Javaan verkeert, bestendigd, als ware het vereeuwigd worden? en daarop is ons antwoord volmondig: neen! 't Is onze dure pligt den Javaan op te voeden, te vormen en te ontwikkelen, en naar mate die ontwikkeling vordert, hem ook meerdere vrijheid toetestaan.

Evenmin als wij ontkennen, dat het Javaansche volk de hoogte onzer ontwikkeling niet kan bereiken, evenmin kunnen wij toestemmen, dat hij op eens tot volle vrijheid kan komen en daarvan een goed gebruik maken. De geschiedenis der europesche staten leert het overtuigend, dat die volken eeuwen hebben noodig gehad, om tot vrijheid te geraken, en hoe is het in den jare 1861 op vele plaatsen nog met die vrijheid gesteld? Lange bloedige worstelingen heeft het den Nederlanders gekost, om den druk van het leenstelsel te breken, en zelfs na die boeijen afgeschud en zich na tachtig jaren strijds zelfstandigheid en gewetensvrijheid verworven te hebben, vielen zij terug onder een familieregering, in vele opzigten even, misschien nog meer tyranniesch dan de ijzeren leenheeren.

Toegegeven wat de heer H. zegt, dat de schrijver van: Wat behoeven de Javanen? »de *menschentype* heeft geschetst, *den mensch* gelijk hij *is*, waar geen zedelijk gevoel hem uit het slijk der aarde heeft opgeheven", — dan bewijst dit juist de waarheid der schildering en is als zoodanig van toepassing op den Javaan.

Wat nu de heer H. aanvoert tegen het *bijgeloof*, enz. enz. van den Javaan, door paralellen te trekken tusschen hem en Europeanen, dit bewijst alleen, dat er ook nog in Europa vele onmondigen gevonden worden, want iedereen, die zich door zijne hartstogten laat regeren of zich overgeeft aan ondeugden, bv. dronkenschap, wellust, enz. is *ook* nog onmondig, is ook *zedelijk onvrij*, is *slaaf*.

Alleen wat hier van de *massa* gezegd wordt en geldt, is in Europa van toepassing op *enkele individuen*, en gelijk over het *geheel* de Javaan amfioenschuiver is, zoo is de Nederlander bij *uitzondering* dronkaard; maar in Nederland zijn uit den boezem van het volk mannen opgestaan, die de dronkenschap tegenwerken. 't Ware te wenschen, dat allen, die en te regt hunne stem verheffen tegen den opium, ook hunne beste krachten inspanden om de dronkenschap tegen te gaan.

En wat het liegen en stelen betreft, om geen andere ondeugden te noemen: waarde heer H.! zoo uw geheugen u niet bedriegt, hebt gij altoos modelbedienden gehad, die allen u benijden. Maar let eens op die kinderen, die gewoon zijn een groot gedeelte van den dag door te brengen in gezelschap van inlanders, en gij zult verbaasd staan over hun liegen, bedriegen, stelen, - gij zult u verwonderen over de *gemeenheden*, die gij in hen opmerkt. Meer nog, wend u tot de regters, vooral tot hen, die jaren lang als omgaand regter in aanraking zijn gekomen met de Javanen, en als uit één mond zullen zij u verklaren, dat het hoogst moeijelijk is de waarheid te vernemen uit den mond des Javaans, en dat hij valsche getuigenis en valsche eeden ligt telt.

Plant de Javaan koffij en suiker *voor niets of genoegzaam* niets, dan bewijst dit niets tegen het stelsel, maar alleen dat *niet* wordt nageleefd alinea 4 van art. 56 van het Regeringsreglement, waarbij de Gouverneur-Generaal verpligt is te zorgen, »dat de belooning der betrokken Inlanders, met vermijding van schadelijke opdrijving, zoodanig zij, dat de gouvernements-kultures hun, bij gelijken arbeid, ten minste gelijke voordeelen opleveren als de vrije teelt;" dan is volgens art. 38 van datzelfde Reglement de Gouv.-Generaal *strafbaar*, en de weerzin des Javaans begrijpelijk. Wij zouden echter niet gaarne een dergelijke beschuldiging uitbrengen.

Wordt echter art. 56 goed nageleefd, dan aarzelen wij niet te verlaren, dat het kultuurstelsel den Javaan tot arbeidzaamheid en *dus* tot zedelijkheid opleidt.

De vergelijking, die de heer H. zich veroorlooft tusschen het kultuurstelsel en de americaansche slavernij, is niets dan een exentriciteit, die volstrekt niets afdoet, gelijk bij een oogenblik nadenken in 't oog valt.

De Javaan verhuist van de eene plaats naar de andere, — de slaaf is *gebonden* aan en *behoort* tot den grond.

De Javaan bekomt regt bij aanklagt, — de slaaf is een *zaak*, een *ding*, een *eigendom*, dat geen regt mag vragen.

Wordt de Javaan geslagen, de regter straft den dader met een geldboete; — de noordamericaansche slavenhouder zweept zijn zwart eigendom straffeloos ten bloede, ten doode toe.

De slavenbevolking neemt jaarlijks af en moet door gestadig nieuwen aanvoer voltallig worden gehouden. de onder het kultuurstelsel levende javaansche bevolking neemt jaarlijks toe.

In hoeverre nu de konsequente logika van het kultuurstelsel tot slavernij voert, verklaren wij niet te begrijpen. *Die* logika is ons vreemd.

De Javaan zendt zijn kinderen *niet* ter schole of alleen bij uitzondering: de verslagen over het onderwijs zijn op dit *punt te duidelijk*.

De liberale geest, die overal heerscht en ook in het koloniaal bestuur zich doet hooren, is *te menschelijk*, dan dat we niet van geheeler harte dien geest zouden toegedaan zijn; maar de overdrijving waaraan hij zich in den laatsten tijd schuldig maakt, zoowel in Nederland als in deze gewesten, betreuren wij, omdat wij daarin geen heil kunnen zien, noch voor de kolonie noch voor het moederland. Ook wij wenschen en willen vooruitgang, maar een bedaarden, trapsgewijzen, zonder schokken of sprongen, die tegennatuurlijk zijn. Ook onze wensch is het, den Javaan meer en meer tot mensch te maken, maar naar ons inzien is er geen beter en veiliger weg, dan verstandelijke en zedelijke ontwikkeling, en wij blijven het vooralsnog een hersenschim noemen, een volk, dat pas sedert een halve eeuw de zegeningen van een geregeld bestuur en *eenige* vrijheid geniet, thans reeds en op eens geheel vrij te willen maken, zoo vrij als de Nederlander in zijn vaderland.

P.

De Evangelisatie in den Indischen Archipel onder de Oost-Indische Kompagnie, en onder de tegenwoordige Indische Regering.

(Slot.)

Was de Kompagnie zoo ijverig en ijverend voor de uitbreiding des Christendoms, uit Christelijk besef, het was ook geheel in den geest van dien tijd, toen de staat de kerk beheerschte en zij zich wederkeerig door de kerk liet beheerschen; het was ook uit staatkunde, om daarmee, gelijk zij meende, haar stoffelijke belangen te dienen. Trouwens had zij dit ook van den beginne af aan uitgesproken, gelijk wij hoorden uit de Instruktie van 1609 aan Both medegegeven. Hij moest toch »de bekeering van de onchristenen en leering van derzelver jonge jeugd" ter harte nemen, om daardoor den naam van Christus te verbreiden, tevens *om der Kompagnie's dienst naar behooren te bevorderen*. Omdat zij zich echter weldra overtuigde, door zoodanige maatregelen tegen de Mahomedanen en heidensche Chinezen van Batavia te nemen geenszins haar stoffelijke belangen te dienen, gebeurde het ook, dat zij voor de uitvoering der beide genoemde resolutien, had zij ook een enkel maal daaraan aanvankelijk gevolg gegeven, weldra terug trad en de zaak bij het oude liet. Sedert bleef zij gedurig tusschen het beloven aan den kerkeraad om die resolutien ten uitvoer te leggen en het uitstellen daarvan wankelen, om ze later geheel te vergeten en in de archieven te begraven.

Intusschen was en bleef het bekeeringswerk der heidenen, niet Chinezen, haar ijverig willen en werken. Daarvoor had zij haar predikanten evenzeer als voor de dienst in de Christengemeenten. Zoo ging dan ook Heurnius, predikant van Batavia, ingevolge het verzoek van Brouwer, naar de Zuidkust van Ceram en nog naar andere eilanden, en was daar bijna zes jaar zendeling. »Den 27 Januarij quam," zoo schrijft Valentijn, »weer hier D. Henricus uyt Amboina met zeer loffelyke getuygenissen van zijne vijf en een halfjarigen dienst aldaar, wierd verwelkomt, zeer bedankt en verzogt zitting, en zijn beurt in 't prediken, als voren te nemen [1])"

Zoo had de Kompagnie ook een zeer belangrijke missie op het eiland Tajoean of Formosa, in welke »bijzonder bloeijende kerk men oordeelde nu (1653) ten minsten 6 predikanten van nooden waren." Ook daarheen vertrokken soms voor eenigen tijd predikanten van Batavia. Men weet dat die missie door het verlies van dat eiland aan Coxinga vernietigd werd. »Nadat nu dat schoone Formosa door Coxinga dus ingenomen was," schrijft Valentijn, »is alles wat men in 57 jaren met zoo veel moeite onder den Formosaan bewerkt en gewonnen had, in rook en damp verdweenen, en tot daar alles weer of tot het voorig Heydendom of tot dat van de Tsjineesche afgoderij, vervallen [2])."

Insgelijks had de Kompagnie haar missien op zeer vele eilanden van den Oosterschen Archipel, op Ceylon en elders, òf van de Portugezen overgenomen en tot haar kerk gebragt, òf door haar predikanten [illegible] krankbezoekers gesticht. Daarom moest jaarlijks, zoo eenigzins mogelijk, een predikant van Ternate Batjan, de kust van Menado en de Sangir eilanden, — een van Banda de Zuidwester en Zuidooster eilanden, — een van Ambon de omliggende eilanden bereizen.

Zij doopten, namen nieuwe ledematen aan, predikten, bedienden het avondmaal, onderzochten tevens de vorderingen der schoolkinderen en cathechisanten. De Kompagnie bezoldigde in die missien Inlandsche meesters als blijvende onderwijzers, tevens voorgangers der gemeente. Zij verstrekte ook ieder maal aan de predikanten of krankbezoekers de gelegenheid [illegible] zendelingsreizen en vergoedde hun de onkosten [illegible], zoo ver ging zelfs haar ijver voor de zendingszaak, dat zij door het hoofd des bestuurs den radjas dier eilanden, welke de predikanten op die reizen zouden bezoeken, deed aanschrijven, tegen hun komst [illegible] een zeker getal heidenen gereed te houden, om door de predikanten gedoopt te worden; terwijl zij [illegible]

---

[1]) Jav. Zaaken van den Godsdienst pag, 16.

[2]) Valentijn, Zaaken van Tayoean of Formosa, pag. [illegible]

predikanten bij terugkomst, na overlegging der lijsten van hun nieuw gedoopten, wij kunnen niet zeggen nieuw bekeerden, een zeker hoofdgeld betaalde [3].

Niet onbelangrijk daaromtrent is het navolgend schrijven van N. de Graaf [4]).

»Ds. Cornelis de Leeuw en desselfs vrouw met de Chaloup Malacca gekomen, hebbende in die Gewesten, so op Manada, Tagulande, Chiauw, Tiroene als andere omleggende plaatsen, gereist om de Heidenen tot 't Christen-geloof te brengen, gelyk hy ook een groot getal der selve bekeert hadde en gedoopt, eiste van d'Heer Lobs 't discipel-geld; 'twelk zijn eenige penningen, die op yder Heiden die sy tot 't Christendom bekeert hebben, gesteld zijn: schijnende d'Ed. Heeren Bewindhebberen meerder voor de zielen der Indianen besorgd zijn als de Zielbezorgers selve, dewijl sij door een buitengewoon loon deselve opwekken, en door goude sporen haar tot haar pligt aanstuwen."

Was de Kompagnie zulk een ijverig heidenbekeerder, het was, zeiden we reeds, evenzeer om zich-zelf als om de kerk te dienen. Gelijk zij iederen heiden tot het Mohammedanisme gebragt, als een vijand meer, en niet ten onregte, van haar gezag in den Archipel beschouwde, zoo meende zij ook zekerlijk in ieder nieuw gedoopten heiden zich een steun en vriend meer voor haar gezag gewonnen te hebben.

Het valt niet te ontkennen dat die heidenbekeering een hoogst gebrekkige was, intusschen is het toch waar, dat het zoo gebrekkige Christendom aan de verschillende eilanders door de Kompagnie gebragt, om daarna zoo goed als aan zich-zelf overgelaten te worden, toch bleef bestaan, niet weêr door het Heidendom of den Islam kon vernietigd worden.

Hoe getuigen ook de seminarien tot opleiding van Inlandsche Christenleeraren onder de heidenen en in de Christengemeenten uit de heidenen, op Ceylon en later te Batavia, door de Kompagnie opgerigt en bekostigd, voor haar bekeeringsijver.

»Zoo zal — schreef van Imhoff, met het oog op het door hem op te rigten Seminarium Theologicum te Batavia en de bestaande op Ceylon — Ceylon genoegzame leeraren voor de West en Batavia voor Java en de Oost, mitsgaders het geheele gedeelte van Indien, alwaar de Maleysche taal gangbaar is, in der tijd uitleveren, en dan zal men het met zeer wijnig andere personen, die de lust mogte opwekken om de kerk in Indien te gaan dienen, op den duûr wel stellen kunnen [5])."

Van Imhoff ijverde zeer en met verstand, — deed ook veel voor de Evangelisatie der Inlanders op Ceylon en Java. »Nog in 1740," schrijft een later reiziger, »liet de Baron van Imhoff als aftredend Gouverneur van Ceylon, eene geheime instruktie na voor zijn opvolgers, die ik las, waarin hij uitdrukkelijk zegt, dat de bevestiging en uitbreiding der Christelijke kerk diens eerste zorg behoorde uit te maken; daartoe wijst hij bestaande verkeerdheden aan en geeft op wat tot verbetering dienen kon, zoo als naauwkeurige bijbelvertaling in het Gingaleesch, grondiger onderwijs, enz. [6]."

Ik meen hiermeê genoegzaam aangewezen te hebben, dat de Kompagnie van den beginne af aan tot later, door besluiten en handelingen, met woord en daad, zich naar haar inzigten en vermogens een ijverig en krachtig Heidenbekeerder heeft betoond.

Laat ons thans hooren hoe de tegenwoordige Indische Regering over de evangelisatie in den Archipel denkt, in welke betrekking zij tot haar staat.

Op deze vraag geeft ons art. 123 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch-Indie, het navolgende antwoord.

»De Christenleeraars, priesters en zendelingen moeten voorzien zijn van eene door of namens den Gouverneur Generaal te verleenen bijzondere toelating, om hun dienstwerk in eenig bepaald gedeelte van Nederlandsch Indie te mogen verrigten."

»Wanneer die toelating schadelijk wordt bevonden, of de voorwaarden daarvan niet worden nageleefd, kan zij door den Gouverneur Generaal worden ingetrokken."

Volgens dat artikel staat de tegenwoordige Indische Regering in een geheel andere betrekking tot de zendelingszaak dan de Kompagnie. Was deze zelf zendeling, de tegenwoordige Regering laat de zendelingen slechts toe, en bemoeit zich evenmin met hun werk, als zij hen betaalt, terwijl zij de toelating aanstonds intrekt, indien het gedrag van den zendeling daartoe aanleiding mogt geven, of om andere redenen, aan haar oordeel overgelaten, de toelating schadelijk mogt bevonden worden.

Terwijl de Kompagnie zelf zendeling was, is dus de tegenwoordige Regering een politiek heer en meester, die slechts toestaat, waar en wanneer en hoe lang de zendelingen werkzaam zullen zijn.

De Kompagnie was van een bepaald godsdienstige kleur. Zij was Gereformeerd, en zelf zendeling, was zij daarom ook bepaald zendeling van de Nederlandsche Gereformeerde kerk, duldde zij daarom ook geen zendeling van eenige andere geloofsbelijdenis in haar gebied; de tegenwoordige Indische Regering daarentegen verklaart zich op het punt van kerk, van geloofsbelijdenis, volkomen kleurloos, laat daarom ook de zendelingen van iedere andere Christelijke, ook van de Mohammedaansche, zelf van Heidensche geloofsbelijdenis toe, slechts het politiek toezigt op hen zich voorbehoudende.

De Kompagnie zeide: op mij rust de providentieele roeping, om aan de volkeren van den Archipel de zegeningen des Christendoms te brengen, die zal, die moet ik vervullen; de tegenwoordige Regering daarentegen meent, hoewel zij gaarne gelooven wil, dat het in de gegeven omstandigheden, in de plannen der Voorzienigheid ligt om hun die weldaad te brengen, dat zij die echter aan hen niet kan, noch mag brengen. Noch passief, noch aktief mag zij de Evangelisatie onder de Inlanders bevorderen. Zij, wier taak het is personen, regten en eigendommen en de godsdienst-vrijheid te beschermen, heeft in de eerste plaats voor rust en orde te waken. Deze haar eerste en hoogste pligt bepaalt en beperkt haar toelaten der Evangelisatie. Zij heft die op, waar rust en orde er door bedreigd of verstoord worden; zij laat die toe, waar deze niets daarvan hebben te vreezen en te lijden, zonder dus de Evangelisatie, noch aktief, noch passief te bevorderen, slaat hij die slechts gade om haar, naar omstandigheden, toe te laten, of door preventieve en repressieve maatregelen te weren of op te heffen.

Wel zijn de rollen verwisseld.

Het was slechts onze bedoeling, om de Kompagnie en de tegenwoordige Regering in haar betrekking tot de Evangelisatie in dezen Archipel te doen kennen, geenszins om daarover een oordeel uit te spreken. Wij hopen dat later te doen, thans gelijk wij dat reeds van de Kompagnie hoorden, willen wij ook nog kortelijk hooren, hoe de tegenwoordige Regering haar beginsel toepaste.

Het is bekend, dat het Rotterdamsche Zendelinggenootschap verschillende missie's heeft in den Indischen Archipel onder de heidenen ook onder de Mahomedanen, waarin zijn zendelingen, met toelating en onder toezigt der Indische regering geplaatst, in steeds ruimer werkkring hun zending vervullen. Later kwamen nog andere zendelingen naar Indie. Het was naar aanleiding van hun aanwezigheid daar, dat de toenmalige minister in 1857, den Gouverneur-Generaal magtigde in het algemeen, om onder nadere goedkeuring uit Nederland, zendelingen, welke mogten wenschen in Indie te Evangeliseren, daartoe in de gelegenheid te stellen, en met een jaarlijksch inkomen van ƒ 500,— tot ƒ 1000,— daar te plaatsen, waar hij zulks goed en noodig mogt achten. Tevens werd aan zendelingen vrije overtogt uit Nederland als passagiers 1ste klasse, op kosten der koloniale kas toegestaan.

De tegenwoordige minister kwam op dat besluit terug; de overtogt voor zendelingen op kosten van kolonien werd ingetrokken, ook de algemeene magtiging om hen te plaatsen, en daarbij tevens bepaald, dat de Indische Regering alleen daar en wel als zendeling-leeraren' zendelingen mogt plaatsen, waar reeds gevestigde Christen-gemeenten uit de Heidenen of Mahomedanen bestaan. Mogt het geval zich voordoen, gelijk op Nieuw-Guinea, waar de zendelingen, zich onder een geheel Heidensche bevolking bevindende, tevens door school-onderwijs, berigten en mededeelingen omtrent dat eiland, ook door bijstand en redding van ongelukkige schipbreukelingen, de belangen des gouvernements dienen, dan kan daartoe een afzonderlijke magtiging worden gevraagd.

Wij moeten erkennen dat gelijk het besluit van den afgetreden Gouverneur een bijzonder vrijgevige, — dat van den tegenwoordige, de juiste interpretatie en toepassing van het hierboven aangehaalde art. 123 is. Volgens hetzelve toch hoorden we, is slechts sprake van *toelating der zendelingen onder blijvend toezigt der Regering die verder zelf, noch aktief, noch passief de Evangelisatie mag bevorderen.*

Wij spraken reeds over het veto van den minister omtrent de Evangelisatie op de Zuidkust van Celebes, en zeiden haar wering daar geenszins te kunnen billijken, omdat die oorlog met Boni in niet de minste betrekking stond met eenige godsdienstkwestie voor dat rijk; nog veel minder met de aan te vangen Evangelisatie onder de Makassaren, en wel, omdat van der Makassaren zoogenaamd fanatisme niets te vreezen was; omdat de zendelingen zich hadden doen kennen als zulke mannen, aan welke men het werk der Evangelisatie gerust konde toevertrouwen; omdat de Evangelisatie te Makasser reeds vroeger aangevangen, open ooren en harten, — geen tegenstand gevonden, noch eenige onrust verwekt had; omdat een Gouverneur van Makasser die ook aanstonds, zonder eenige politieke bezwaren daartegen te opperen, toegestaan, — tevens verklaard had, die hoogst wenschelijk en noodig voor Makassar te achten.

Noemden wij het besluit van den afgetreden minister een bijzonder vrijgevige toepassing van art. 123; dat omtrent de Zuidkust van Celebes van den tegenwoordigen, kunnen we op grond van het aangevoerde, niet anders dan een, uit onnoodige vrees geboren, zeer bekrompen toepassing daarvan noemen. Spreekt ons het eerste besluit van een ijver, meer dan art. 123 toelaat, om de Evangelisatie te bevorderen; het laatste getuigt van een ijver, geenszins door dat artikel bedoeit, om haar te weren waar ze niet geweerd behoeft te worden.

Wij zouden meer kunnen noemen, maar het gezegde is voldoende om toe te lichten wat wij bedoelden, de betrekking der Oost-Indische Kompagnie en der tegenwoordige Indische Regering tot de Evangelisatie in den Archipel, haar beginselen en handelingen daaromtrent.

BATAVIA.

Wij achten het niet ondienstig, de volgende beknopte biografie mede te deelen van den te verwachten graaf Elgin.

James Bruce, graaf van Elgin en Kincardine werd geboren den 20 Julij 1811. Hij studeerde aan de hoogeschool te Oxford, promoveerde in 1832 en werd *fellow* in *Merten college*, toen de dood van een ouderen broeder hem riep tot de erfenis des familietitels en de daaraan verbonden goederen. In September 1841 werd hij door de stad Southampton in 't Parlement gekozen, maar reeds in November van datzelfde jaar verkreeg hij door 't overlijden zijns vaders zitting in het Hoogerhuis. Zijne eerste schreden op de staatkundige loopbaan boezemden zulk een gunstige meening van zijn bekwaamheden in, dat de toenmalige minister van koloniën, lord Stanley, thans Graaf Derby, hem tot gouverneur van Jamaika benoemde. Hij zocht hier door verstandige maatregelen het eiland wederom tot bloei te brengen, die sints de emancipatie der slaven veel geleden had, en ofschoon hem dit niet volkomen gelukte, bewerkte hij toch veel goeds en verwierf zich de algemeene achting. In Augustus 1846 legde hij zijn ambt neer, om kort daarna een nog moeijelijker post, dien van Gouverneur-Generaal van Kanada, op zich te nemen. Deze belangrijke kolonie bevond zich toen ter tijde in hoogst opgewonden toestand. De fransche, liberale partij lag met de engelsche, die der Tories, geheelenal overhoop en deze twist brak bij gelegenheid eener bill, die een schadeloosstelling bepaalde voor de schade, door de koningsgezinden gedurende den opstand van 1838 in de opgestane distrikten veroorzaakt, opentlijk uit. Elgin omringde zich door een liberaal ministerie, onderdrukte de muiteryen, die, door de Tories aangewakkerd, op verschillende punten des lands plaats hadden, en herstelde de rust. De ultra-roijalistische partij diende een aanklagt in bij de engelsche regering, maar deze billijkte lord Elgin's gedrag, die zich van toen af onvermoeid wijdde aan de verbetering van den materieelen toestand der kolonie. Onder zijn bestuur kwam de eerste Kanadasche spoorweg tot stand, handel en industrie gingen sterk vooruit, en de nog steeds dunne bevolking werd versterkt door massaas kolonisten uit Europa. De laatste daad van lord Elgin was het in 1854 gesloten reciprociteitsverdrag tusschen Kanada en Noordamerica, dat, voor beide partijen even voordeelig, hen in handelsbetrekking bijna tot één staat verbond. Naar Engeland terug gekeerd, vond lord Elgin de hartelijkste ontvangst; men zag in hem een man, van wien het land nog gewigtige diensten kon ontvangen. Een uitnoodiging om deel uit te maken van het pas gevormde kabinet Palmerston, wees hij af, evenals later het hem aangeboden gouvernement van Australie. Toen de Chinesche verwikkelingen rasse en beslissende maatregelen noodig maakt, om de belangen der engelsche onderdanen te beschermen en de verdere uitbreiding der vijandelijkheden tegen te gaan, wendde de regering zich nogmaals tot lord Elgin, om als kommissaris van buitengewone volmagten voorzien naar Canton te gaan, en de wijze waarop hij zich van die taak heeft gekweten, is bekend.

Naar men verneemt, is Mr. *W. Rappard* benoemd tot prokureur-generaal bij het Hoog-Geregtshof van Ned. Indie, en de resident van Bezocki *H. A. van de Poel* tot resident van Pasoeroean

Uit eene goede bron vernemen wij, dat het schip *Twee Anthonijs*, kapitein Van Rijn van Alkemade, komende van Rotterdam en bestemd naar Batavia, gepasseerden nacht bij Anjer aan den grond is geraakt.

De passagiers bevinden zich allen aan wal.

Door de goede zorg van den overste Van der Banck is de Gouvernements Stoomer »*Java*" onverwijld naar de plaats van het ongeval gezonden om hulp te bieden, terwijl de agenten met hetzelfde doel hebben ingehuurd de Stoomboot *Banda*, die reeds op weg derwaarts is.

Preanger-Regentschappen. — Op den 3den Januarij hebben in het distrikt Tjisondari (Bandong) op twee verschillende plaatsen aardstortingen aan het gebergte Tjajoer plaats gehad, als: eene ter lengte van 132 en ter breede van 3 roeden, en andere ter lengte van 80 en ter breedte van 50 roeden, waardoor behalve 80 vierkroeden sawa-velden, ook nog 210 areen-boomen, 380 bamboe stoelen en 530 verschillende boomen zijn bedolven geworden.

— Op den 14den Januarij is de inlandsche vrouw Asiem, woonachtig in het distrikt Tembanganten (Bandong) bevallen van 3 kinderen, waarvan twee van het mannelijk geslacht. De beide laatsten waren met den rug zoodanig aan elkander gegroed, dat aan één ligchaam twee hoofden, vier armen en vier beenen aanwezig waren.

Deze misgeboorte is drie dagen later overleden.

Tagal. — Op den 16den Januarij jl. is in de dessa Boemiajoe, regentschap Brebes, een der pendoppo-stijlen van de woning van den koffij-pakhuismeester aldaar door den bliksem getroffen, waardoor brand is ontstaan.

Spoedig aangebragte hulp heeft echter die woning voor geheele vernietiging beveiligd.

Op den 23sten daaraanvolgende is nabij de dessa Tandjoeng, distrikt Losari, regentschap Brebes, de bliksem geslagen in de topjes van vier telegraafpalen, met het gevolg dat ze verbrijzeld zijn.

De draad onbeschadigd gebleven zijnde, zoo is alles spoedig weder kunnen worden hersteld.

Op den zelfden dag des namiddags omstreeks te 4 uren, zijn, ten gevolge van zwaren wind uit het noordwesten, in de dessa Sawodjadjarlor, distriekt en Regentschap Brebes, 51 huizen, 3 pendoppo's en 8 loembongs ingestort of omgewaaid.

Geene verdere ongelukken aan personen of vee zijn hierbij voorgekomen. (*Jav. Ct.*)

Soerabaija 26 Januarij. Het verzoek der H. H. officieren van de administratie der zeemagt, om ontslag uit Z. M. maritieme dienst en overgang in rang en anciënniteit bij de administratie der landmagt, is geweigerd geworden.

— Dezer dagen zijn door tusschenkomst der politie te Grissee achterhaald 30 balen koffij, zijnde een gedeelte der ontvreemde koffij, bedoeld bij ons berigt van Donderdag den 17den dezer, welke bestemd was om geladen te worden in het Ned. schip *Stad-Enschedé*, kapt. Noordhoek Hegt, vroeger abusivelijk gemeld de Delftshaven.

De daders van dezen brutalen diefstal zijn nog niet gevat. (*Soer. Cour.*)

Soerabaija 28 Januarij. Van Modjokerto wordt medegedeeld, dat op den 20sten dezer zich een inlander in de dessa Kletja door ophanging in zijne woning van het leven heeft beroofd, na alvorens zijne vrouw met een hakmes onderscheidene wonden te hebben toegebragt.

De ongelukkige leed sedert drie jaren aan eene ongeneeselijke kwaal (*lepra*) en had zich bij de verwonding zijner vrouw uitgelaten, dat hij liever zamen met haar wenschte te sterven, dan zijn rampzalig leven verder voort te slepen. (*Soer. Nieuwsbode.*)

— Men meldt ons van Probolingo, dat daar voortdurend nieuwe personen aankomen met het doel om partikuliere ondernemingen op te rigten.

Het wekt bevreemding dat allen zich koncentreren om de zuid, alwaar reeds minstens een 30 à 40tal terreinen zijn aangevraagd voor het oprigten van droogschuren, terwijl toch in de oostelijke distrikten naar veleer oordeel gunstige gelegenheid tot exploitatie bestaat. Wij achten ons niet geregtigd het partikulier gevoelen van bijzondere personen omtrent de reden van dit verschijnsel als het juiste bekend te stellen, maar maken alleen opmerkzaam op geschiktheid dier streek voor zulk doel, waarvan de toenemende bloei eener daar reeds bestaande partikuliere suikerfabriek ten bewijze verstrekt.

---

[3]) Valentijn mondelinge en schriftelijke berigten.
[4]) Reysen enz. pag. 202.
[5]) De Latijnsche scholen, enz. door Mr. J. A. van der Chijs, p. 24.
[6]) L. J. van Rhijn, Reis door den Indischen Archipel. pag. 180.

Wij vernemen verder, dat de resident van Probolingo, die strikte onzijdigheid en vrije konkurrentie ten aanzien der partikuliere industrie verklaart voor te staan, eenige maatregelen moet genomen hebben, waardoor één der geachtste vrije ondernemers vermeent in zijne belangen te zijn benadeeld ten gunste van anderen, en dartegen de bescherming der hooge regering heeft ingeroepen.

Wij zien met belangstelling nadere tijdingen hieromtrent te gemoet.

— Nog deelt men ons van Probolingo mede, dat daar bijzondere belangstelling is gewekt in het heil der kleine en groote jeugd, zoodat men zich beijvert in de oprigting van meer dan eene *meisjeschool* voor de eerste en eener *Societeit* vóor de laatste.

Wij hopen dat aan gene het kroost en aan deze de harmonie niet moge ontbreken, en raden de oprigters der societeit aan: een subsidie of voorschot aan het gouvernement te vragen, dat de belangen der societeiten in den laatsten tijd in het oogloopend behartigd.

Soerabaija, 31 Jan. Een paar minuten na elf uren, juist toen de aflossing plaats had, wilde een partikulier gisteren avond een brief in de bus steken, toen dien heer door de schildwacht werd te kunnen gegeven, dat die brief aan hem moest worden afgegeven of vertoond en zelfs daarop werd aangedrongen door het hoofd der aflossing.

Men vraagt of het mogelijk zijn kan, dat de schildwacht hier niet veel verder gegaan is dan zijn pligt hem voorschrijft. in ieder geval kunnen wij aan zoodanigen maatregel onze goedkeuring niet schenken, wijl ze naar ons inzien het verloren gaan van brieven zou kunnen bevorderen.

— Men wil hier weten dat door een of ander daarbij belanghebbende, jeugdige *Javanen* worden overgehaald, om zich te doen doopen, om daarna als *Amboinees* in militaire dienst te treden, waarschijnlijk ter erlanging van het hooger handgeld, vivres en soldij, dan die aan een inlandsch soldaat zijn toegekend. Mogt dit wezentlijk waar zijn, dan wordt het milt. dept. door deze praktijk op eene verregaande wijze misleid. Men zegt dan ook, dat kortelings van hier een dusdanig *Amboinees* gedeserteerd zou zijn, die vroeger reeds als *Javaan* in militaire dienst was. Wij zijn van meening dat het wel der moeite waard is om dusdanige misleidingen te trachten voortekomen, speciaal bij het engageren van zoogenaamde amboineesche kinderen op Java geboren, waarvan amboineesche militairen zich als vader opgeven.

— Van Willem I klaagt men over het minder doelmatig brievenvervoer, hetwelk daar in de laatste dagen geschiedt per pikolpaard dat dikwijls met zulke zware brievenrandsels is geladen, dat de postillon te voet er naast moet loopen en alzoo de waarschijnlijk primitieve bedoeling van een postillon te paard word gemist.

De steeds vermeerderende korrespondentie zou welligt de wenschelijkheid aantoonen, om genoemd vervoer door eene postkar te doen plaats hebben.

— Onbekend met de werking van het arsenikum heeft zich een europ. soldaat alhier daarmede willen vergiftigen, doch heeft zich hevige braking ingesteld bij het nemen van eene groote hoeveelheid, zoodat het doel niet bereikt is geworden. (*Oostpost*)

Padang, 25 Januarij. Zondag den 20sten dezer hadden wij hier, ter reede bijna een groot ongeluk te betreuren gehad. Eenige oorlogsmatrozen vermaakten zich bij het hoofd te Poeloe Pisang met zwemmen; één hunner waagde zich te ver, en konde den wal niet meer bereiken.

De scheepsklerk Seelking van Z. M. schroefkorvet ***Prinses Amelia***, hem ziende zinken, springt, zonder zich te bedenken, hem na, doch tracht vruchteloos den drenkeling te redden, daar deze zich met de kracht der wanhoop aan hem vastklemde en hem in zijne bewegingen belemmerde. Reeds zonken beide in de diepte en de moedige Seelking zou het slagtoffer zijner menschlievendheid geworden zijn, had niet de 1e machinist Melius, zijne gewone bedaardheid behoudende, hun uit eene ter hulpe toeschietende sloep eene vanglijn toegeworpen, welke de heer Seelking aangreep en zich met zijn last door dit redmiddel gelukkig boven water bragt. (*Pad. N. en Adv. bl.*)

NEDERLAND.

Het onderstaand rekwest is aan den Minister van Kolonien gezonden:

»Geven met verschuldigden eerbied te kennen, de ondergeteekenden, allen Nederlandsche onderdanen, gevestigd te Kanagawa:

»Dat hun toestand alhier van zoodanigen aard begint te worden, dat zij zich niet langer kunnen onthouden hunne bezwaren met bescheidenheid, doch tevens dringend, ter kennisse van Uwe Excellentie te brengen.

»Dat uit de belemmeringen die den handel alhier, zoowel wat den in- als uitvoer betreft, worden in den weg gelegd, ten klaarste blijkt, dat het streven der Japansche autoriteiten alléén daarheen strekt, om den handel geheel te doen ophouden en daardoor de vreemdelingen te noodzaken het land te verlaten. Het zoude hen te ver leiden, de vele hatelijkheden op te sommen waaraan zij, zoowel in hunne handels- als maatschappelijke betrekking, van de zijde van het Jap. bestuur zijn blootgesteld. Als hoofdfeiten die den handel bemoeijelijken, noemen zij, wat betreft den invoer, dat de Japansche kooplieden blijkbaar onder zoodanige kontrôle worden gehouden, dat alle handel met vreemdelingen hun bijna als misdaad wordt aangerekend en velen, uit vrees voor de autoriteiten, worden teruggehouden zich met de vreemde handelaars in verbinding te stellen. Zonder zich in 't minst te storen aan de bepalingen in het traktaat, hernieuwen de Japansche tolbeambten dagelijks fiskaliteiten, en het feit heeft zich hier voorgedaan, dat eene geheele lading invoer-artikelen gedurende drie weken in de pakhuizen moest opgeslagen blijven, alvorens daarover regten mogten betaald worden, niettegenstaande aan de aangifte, onmiddelijk na aankomst van het schip, volgens de traktaats-bepalingen was voldaan. Daardoor zagen de belanghebbenden gedurende al dien tijd hunnen handel stilstaan, en de autoriteiten aan het tolkantoor stoorden zich geenszins aan hunne billijke vertoogen.

»Dat, hoewel de hier door de vreemdelingen aangenomen munt, de dollar, meestentijds tot twee derden van zijne innerlijke zilverwaarde gedeprecieerd was, deze depreciatie zich bijzonder doet gevoelen na het ophouden der wisseling, gewigt voor gewigt, van Europesche tegen Japansche munt. Het is vooral sedert 4 Julij blijkbaar, dat het Japansche bestuur al het mogelijke doet, om den dollar in waarde te doen dalen en in dezelfde verhouding den prijs der uitvoeren te verhoogen, waardoor dan ook de uitvoerhandel bijna geheel moet stilstaan.

»Dat zij, ondergeteekenden niet schroomen als hunne bepaalde overtuiging te kennen te geven, dat deze toestand op den duur, zoowel uit een handels- als maatschappelijk oogpunt onhoudbaar is.

»Immers wanneer de in- en uitvoerhandel door de regering des lands, waar die wordt uitgeoefend, stelselmatig wordt onderdrukt, kan die geen stand houden. En wat betreft het maatschappelijke, wanneer de over hen gestelde Nederlandsche autoriteiten niet bij magte zijn hen te beschermen tegen onderdrukking en willekeur der Japannezen, zijn de traktaatsbepalingen ijdel en men gaat gebukt onder het stelsel van verspieding en afsluiting van een vreemd bestuur.

»Dat het, met het oog op bovenstaande feiten, naar de bescheidene meening der ondergeteekenden hoogst wenschelijk is, dat het Uwe Excellentie moge behagen, maatregelen te nemen die Uwe Excellentie zal geraden oordeelen, om de hoogst willekeurige handelingen te doen ophouden, die het Japansch bestuur zich tegenover hen veroorlooft.

»Redenen waarom zij adressanten de vrijheid nemen aan Uwe Excellentie eerbiediglijk te verzoeken en bescheidenlijk te kennen te geven, dat:

»Hoewel zij erkentelijk zijn voor de goede bedoelingen der Nederlandsche regering door aanstelling van Nederl. ambtenaren binnen dit rijk, het hun echter onder de tegenwoordige omstandigheden van het hoogste belang toeschijnt, dat die ambtenaren met zoodanige magt mogen bekleed zijn, dat zij de belangen der Nederlandsche onderdanen op eene wijze kunnen voorstaan, dat hunne houding een tegenwigt vormt tegenover de aanmatiging van het Japansche bestuur. Immers hoewel het aantal hier gevestigde Nederlanders tot nog toe gering is, worden de belangen van honderd anderen door hen vertegenwoordigd.

»En vermeenen zij verder Uwe Excellentie's aandacht te moeten vestigen op het wenschelijke, dat de konsuls en vice-konsuls in de geopende Japansche havens met eenige regtsmagt over de Nederlandsche onderdanen mogen bekleed zijn, daar het hun gebleken is, dat geen der Nederlandsche autoriteiten, noch door een konsulair geregtshof, noch door persoonlijke magt, eenige uitspraak kan of mag doen, waardoor zij dus bij eventueele geschillen van alle regtsbedeeling verstoken zijn.

't welk doende enz.

(*get.*) C. T. VAN ASSENDELFT.
H. BRUIJN.
J. A. C. GERLACH.
P. J BATTEKE.
E. SCHNELL.
W. PATOW.
C. J HUFFNAGEL.
AD. REISS.
M. DOHMEN."

— Naar wij vernemen ziet thans te Londen het licht eene engelsche vertaling van van Koetsvelds *Pastorij van Mastland*, onder den titel: *The Manse of Mastland: sketches, serious and humorous, form the life of a village pastor in the Netherlands.* Translated from the Dutch bij Thomas Keightley. Post 8°. De prijs is 9 sh.

ENGELAND.

Londen, 27 November. De *Times* is tevreden met de nieuwe bepalingen in de fransche keizerlijke wetgeving, en ofschoon het blad zegt, dat Napoleon geen plan heeft om aan die schaduwen van Hooger- en Lagerhuis, welke hij ingesteld heeft, de voorregten te schenken van de vrije vergaderingen in dit rijk, leest men in zijn artikel, na de mededeeling der bekende veranderingen, het volgende:

»'s Keizers koncessien zijn dus niet als onbeduidend te beschouwen. Hij heeft nu eene wetgevende magt, die, ofschoon geen waakzame wachter der openbare vrijheid, uit mannen van talent en vermogen bestaat, die een soort van keizerlijk patriotismus bezitten. Zijne kamers vertegenwoordigen het volk dat hem het hoogste gezag en een bijna despotieke magt gaf, in ruil voor stoffelijken voorspoed, krijgsroem en diplomatieken invloed. Napoleon behoort te weten dat zulke vergaderingen slechts geleid kunnen worden door den man die daartoe geschikt is. Zoo lang hij door het volk ondersteund wordt, zoo lang hij groote oorlogen voert, waardoor hij de beroemde hoofdsteden der wereld, zoo als Rome, Konstantinopel, Athene en Damaskus bezet, zoo lang hij aan de eene zijde de italiaansche vrijheid verdedigt en aan de andere zijde voordeelige traktaten met Engeland sluit, zoo lang is hij meester van den Senaat en van het Wetgevend Ligchaam, en het weerbarstigste lid dier vergaderingen zal ter naauwernood een woord tegen het keizerlijke stelsel durven uiten, doch in het uur van beproeving kan de zaak veranderen. Het ligt in den aard van vrije vergaderingen, zoowel de troost als de schrik harer regeringen te zijn. Wanneer een bewind, dat getracht heeft zijn pligt te doen, zich in verlegenheid bevindt door gemis aan hulpbronnen of aan goeden raad, dan vindt het zijn besten steun bij het Parlement, dat de verantwoordelijkheid van het bewind deelt of wegneemt, dat de vraagstukken oplost, en aan het gevoelen, waartoe het overhelt, al het gewigt van eene nationale beslissing bijzet. Doch eene wetgevende vergadering is de schrik van den dwingeland, van den slaaf, van den biechtstoel, of van de camarilla. Maar, waar de konstitutionele vorst ondersteuning en bemoediging vindt, ziet gene slechts schrikbeelden, zoo als den verontwaardigden redenaar met de toejuichende meerderheid, den bijval waarmede de uitslag der berispende stemming begroet wordt, en de gezigten der afgevaardigden die verslag uitbrengen. Wanneer een monarch handelt zoo als Napoleon III thans gehandeld heeft en aan de wetgeving van het rijk nieuwe magt geeft, dan moet hij beschouwd worden, alsof hij zich in zeker opzigt op het standpunt van een konstitutionelen vorst heeft geplaatst. Toen hij aan de fransche wetgeving meer vrijheid gaf, werd hij niet gedreven door eene hem eigene vrijheidszucht of een geliefkoosd plan, om de zegeningen der vrijheid uit te breiden, maar door de overtuiging, uit ondervinding en nasporing verkregen, dat de voortdurende onderdrukking van volksregten ondoenlijk is bij een verlichte en vlugbegrijpende natie. Het is in zijn voordeel, krachten, die nimmer geheel vernietigd kunnen worden en altijd naar vermeerdering streven, aan zijne zijde te hebben. De keizer weet dat zijne eigene zwakheid, of die van zijne vrouw of van zijn zoon steeds voor de wetgevende vergadering eene gelegenheid tot uitbreiding van gezag kan openen, en hij wenscht den loop der mogelijke omstandigheden te voorkomen. Door zoo vele parlementaire rijken omgeven, behoorde Frankrijk insgelijks parlementair te zijn. Er is zelfs een levend beginsel in konstitutionele vormen. Hunne geaardheid is om zich-zelven te vergrooten en onophoudelijk nieuwe kiemen van invloed in hunnen kring op te nemen. En alzoo zal de fransche wetgeving dus een politieke magt worden, en staat de keizer gereed om zijne handelingen en keuze van staatsdienaren aan de vertegenwoordigers van het volk voor te leggen. De stap moge klein schijnen, doch hij bevat eene wezentlijkheid, want eene kamer die vrijheid van spreken heeft, vereischt verantwoordelijke ministers en mannen die in staat zijn de keizerlijke politiek met vrucht te verdedigen tegen de verachtelijke *côterie*, die zoolang in Frankrijk geheerscht heeft."

Londen, 5 Dec. De parijsche korrespondent der ***Morning Post***, die eergisteren groote bezwaren vond in de beschermende houding van Napoleon III, ten gunste van Frans II, zond gisteren den volgenden telegram: „Parijs, 4 December. Het is thans buiten twijfel dat het fransche gouvernement aan koning Frans II heeft doen weten, dat het overtuigd is van het nuttelooze om verderen tegenstand te bieden". Dit zou eigentlijk een bewijs zijn der medepligtigheid van het fransche gouvernement aan de plannen der napolitaansche Bourbons, daar er in opgesloten ligt, dat, indien weêrstand te bieden van eenig nut zijn kon, het fransche gouvernement alsdan zou aanraden om er mede voort te gaan, en is het buitendien vreemd, dat het besluit om al of niet te volharden in de verdediging van Gaeta afhangt van den raad, dien het fransche gouvernement geeft. Mogelijk zal de telegram bedoelen dat Napoleon III aan Frans II eenvoudig aanbevolen heeft om te vertrekken, daar hij het beschieten van de zeezijde niet langer verhinderen kan. Volgens hetzelfde berigt zou koning Victor Emanuel ten gevolge van de groote geestdrift, waarmede de Sicilianen hem ontvangen hebben, nog een paar dagen in Sicilië vertoeven. De afwezigheid van koning Victor Emanuel uit Napels zou een goede gelegenheid zijn voor koning Frans II om te vertrekken, nu keizer Napoleon III hem niet langer behoeden wil tegen een zeebombardement. Na zijn vertrek zal de fransche keizer bereid zijn Victor Emanuel als koning van Italië te erkennen, wanneer het antwoord, dat men aan den keizer toeschreef, toen het engelsche bewind aan Napoleon deed weten, dat het besloten had den nieuwen vorst van Italië te erkennen, juist is.

— De *Record* berigt, dat de hertog van Northumberland £ 30,000 of *f* 360,000 geschonken heeft, om zes kerken te bouwen aan den mond van de rivier de Tyne, onder eene bevolking van 30,000 zielen, meestal zeelieden, en wier plaatsen tot godsdienstoefening zeer onvoldoende waren. Onlangs heeft de hertog op zijne kosten, in dezelfde stad, een logement voor zeelieden laten bouwen, waaraan hij *f* 84,000 heeft besteed. Daar hij zelf zeeman is geweest, zijn zijne edele zorgen voor hunne geestelijke en stoffelijke belangen evenzeer verwijderd van die overdrijving, welke van deze behartiging te gunstige, als van die welke daarvan te ongunstige gevolgen verwacht. Zijn ijver is even verstandig als liefderijk en volhardend.

— Een brief van den Heer E. B. de Fonblanque, konsul-generaal van Engeland, voorkomende in den ***Times***, geeft een verslag nopens eene beklimming van den Fusi-jama, de heilige berg ten zuidwesten van Jeddo in Japan, welke togt ondernomen werd door den Engelschen gezant, de Heer Alcock, door den konsul en eenige andere heeren. Op den 10den September waren wij te Odawara, van waar wij het binnenland introkken en het Hahoni-gebergte overtrokken, hetwelk zich van den Fusijama tot aan de zee uitstrekt. Na een marsch van acht uren op de kruin aangekomen, bevonden wij ons naar onze berekening ongeveer zes duizend voet boven de oppervlakte der zee, aan de oevers van een spiegelglad meir, dat zes mijlen lang en een en een kwart mijl breed is. Zonderlinge verhalen worden er door de Japanezen omtrent dit meir verspreid; in het midden is het, volgens hunne overtuiging, onpeilbaar en wordt door een kwaden geest bewoond. Van den Hahoni af ving eigentlijk de werkelijke beklimming van den Fusi-jama aan. In het eerst zagen wij een weinig sneeuw, maar bij het verder gaan, vonden wij hier en daar groote plekken en toen wij na groote inspanning van 4 uren den top bereikt hadden, bevonden wij dat het water in eenige kuipen, welke digt bij den tempel stonden, tot eene digte massa was bevroren. En evenwel was de koude op ver na zoo hevig niet als wij hadden verwacht, vermits de thermometer in de schaduw op den middag slechts 38 graden aanwees. Na den tempel te hebben bezocht, stegen wij naar het hoogste punt van den krater; hier ontrolde de Heer Alcock, als standaarddrager, de Britsche vlag, terwijl wij ter eere der vaan een salvo uit onze vuurwapenen losten. De gezant gaf daartoe het voorbeeld, door zijn revolver in den krater af te vuren, waarna het overige gezelschap mede ettelijke schoten deed, totdat er in het geheel een en twintig waren. Daarop lieten wij drie vreugdekreten hooren, zongen het „God

save the Queen," en eindigden door op de gezondheid van hare Majesteit champagne te drinken, die in de sneeuwvelden van den Fusi jama nagenoeg tot ijs vergaderd was, en zulks tot groote verbazing der ons begeleidende Japanezen, die nooit te voren eene zoodanige plegtigheid hadden bijgewoond. Wij werden gelukkig begunstigd door een fraaijen, helderen en zonnigen dag, en toen wij om ons en onder ons keken, lag daar het schoone land Japan, als eene veelkleurige kaart voor ons uitgespreid; de groene toppen der bergen staken scherp af bij de blaauwe zee; onafzienbare bergrukken breidden zich over de geheele lengte van het eiland uit, en zoo verre het oog reiken kon ontwaarde men verscheidene rivieren, die door groene valleijen slingerden, en die hoe meer zij hunne uitwateringsplaats naderden, in omvang toenamen. Al ware ons togtje zoo onaangenaam geweest, als wij nu genoegen smaakten, zoude dit enkele gezigt ons rijkelijk voor onze moeite beloond hebben. De Japanezen mogen met het volste regt trotsch zijn op hun fraaijen Fusi-jama.

— De *Times* zegt naar aanleiding van de in de Fransche brochure *Paus en Keizer* ontwikkelde denkbeelden, dat keizer Napoleon te naauwernood een ontwerp kon koesteren, dat hem meer de volksgunst in Engeland zou waarborgen, dan het bewuste plan, dat aan hem met of zonder grond wordt toegeschreven. Al de Engelsche begrippen van slecht beheer, stilstand en verlamming staan in verband met dat van de heerschappij van den paus. Wij kunnen ons — zegt het blad — niet voorstellen hoe het beheer van een rijk mogelijk zij, zoo lang een buitenlandsch priester zijne politiek, die onveranderlijk en onvermijdelijk alle vrijheidsbeginselen moet tegenstaan, op onbeperkte en aanrandende wijze in binnenlandsche aangelegenheden mengt. Men zal ons antwoorden, dat Frankrijk zelf een bewijs van het tegendeel levert, dat die staat, in stipte gemeenschap met Rome verkeerende, nogtans steeds een der meest schrandere en meest verlichte staten van Europa was. Ons antwoord is dat Frankrijk dit zonder twijfel bewees, doch dat het die kenteekenen bezat, naar mate het de Pauselijke aanspraken op bespiegelende wijze beschouwde of als eene daad aak aannam. Het Roomsche hof veroorzaakte weinig nadeel aan Frankrijk, omdat het weinig gelegenheid vond, zoodat het zich vergenoegen moest om de schaduw van gezag voor het wezen aan te nemen. Zoo was het altijd onder zulke omstandigheden. De Fransche geestelijken waren tot nu toe in Frankrijk de onderdanigste dienaren van Lodewijk Napoleon. Thans zijn zij genegen om bij voorkeur den anderen meester, den paus, te dienen, en op deze wijze is de krisis ontstaan. Overal waar het Pauselijke hof de magt heeft zich in de zaken te mengen, doet het dit, of laat zijne toegevendheid duur betalen. Zal het zijne krachten beproeven in Frankrijk? En wanneer dit geschiedt, wat zullen er de gevolgen van zijn?

In dit artikel doet de *Times* ook uitkomen, dat keizer Napoleon door de Gallikaansche kerk onafhankelijk te verklaren, slechts de traditionele politiek der Fransche kroon zoude volgen. Minstens 20 jaren voor dat Hendrik VIII van Engeland begon paus Clemens te bedreigen en vijf jaren voor dat Luther zijne stellingen aan de kerkdeuren van Wittenberg bevestigde, was Frankrijk reeds op het punt zich op kerkelijk gebied vrij te maken. Eerst later namen de overige mogendheden de zaak ter harte, doch toen waren zij het ook allen eens. Niets is zekerder dan dat Karel V, Hendrik VIII en Frans I er aan dachten zich aan den invloed van den paus te onttrekken en slechts om politieke redenen daarin aarzelden. De zaak was, dat de vorst, die in gemeenschap met Rome bleef, de magt van het Pauselijk hof tegen zijn tegenstanders kon gebruiken en zulk eene hulp wilde geen van allen van zich werpen. Hendrik IV en Sully hebben het plan om zich van de Pauselijke heerschappij los te maken rijpelijk overwogen; zelfs Lodewijk XIV verkeerde soms in twijfeling aangaande deze kwestie en Voltaire verhaalt, dat onder Lodewijk XV, toen de strijd tusschen Jezuiten en Jansenisten het hevigst was, het volk luide begon te roepen, dat zoo de paus zijn gezag te lastig mogt maken, Frankrijk dit zou weten te ontberen, even als zoovele andere landen. De staatkundige traditien zijn dus ten gunste van het plan.

FRANKRIJK.

Parijs, 4 Dec. Men schrijft uit Rome, van den 27sten Nov., aan het dagblad *Le Monde*:

»Koning Victor Emmanuel had den kardinaal Riario Sforza, aartsbisschop van Napels, doen verzoeken naar Napels terug te keeren, en er zijne funktiën te hervatten. Indien wij goed ingelicht zijn, heeft de kardinaal de volgende voorwaarden bepaald: 1o. dat hij vrij zou zijn met het gouvernement in betrekking te treden of niet, 2o. dat men zich in de betrekkingen tusschen de Napolitaansche kerk en den staat, uitsluitend bij het konkordaat van 1818 zou houden; 3o. dat men zou vermijden Te Deums en andere kerkelijke funktiën te bevelen; dat er in Mei, volgens de Piemontesche wet, een feest van de konstitutie met een Te Deum zal gevierd worden, waarover de stedelijke overheden zich met de geestelijken zullen verstaan; doch dat het echter niet noodig is, dat de bisschop er bij tegenwoordig zij, of dat de dienst in de hoofdkerk plaats hebbe; 4o. dat Victor-Emmanuel zich zou verbinden zich niet met kerkelijke zaken te bemoeijen; 5o. dat de bisschop bij zijn terugkeer door de geestelijkheid kan ontvangen worden, en ook door den minister der eerediensten, indien hij dit noodig oordeelt; 6o. dat indien de bisschop den koning niet wilde zien, hij met zijne terugkomst zou wachten tot na de helft der maand December, wanneer Z. M. zal vertrekken; anders zou hij binnen acht dagen komen, zoodra de Garibaldisten het koningrijk zullen verlaten hebben; 7o. dat Farini op een bepaalden avond een bezoek bij den bisschop zal afleggen; 8o. dat hij een afkeer zal hebben van de slechte priesters, welke zich onder den dekmantel der vrijheid verschuilen; 9o. eindelijk dat Farini al die verzekeringen in den naam van het tegenwoordige gouvernement zal geven. De aartsbisschop vertrekt morgen naar zijn bisdom. Hij heeft afscheid van den paus en van de koningin-moeder van Napels genomen".

Parijs, 8 December. De *Moniteur* bevat eene uitvoerige cirkulaire, van graaf de Persigny aan de prefekten. In dit stuk geeft de graaf te kennen, in welken geest hij van de diskretionnaire magt, welke de wet op de drukpers verleent, zal gebruik maken. Hij treedt daarbij in een onderzoek van de Engelsche wetgeving op de drukpers: hij doet uitkomen de gestrengheid, waarmede deze te werk gaat bij alle aanvallen op den staat en de kroon, terwijl zij van den anderen kant eene groote vrijheid laat voor de beoordeling van alle handelingen der regering en administratie. De graaf de Persigny vervolgt aldus: »Indien alle partijen, alle schrijvers, met eerbiediging van den wil des Franschen volks, slechts vrijheid van drukpers verlangen in het belang van het behoud en den bloei van den staat, dan zullen zij die hebben, zoo als zij in Engeland bestaat, en zullen de wet en de waarschuwingen eene doode letter worden. Misbruiken in de maatschappij of in de regering mogen aan het licht worden gebragt; de regeringsdaden mogen besproken worden, onregt mag worden aangewezen. Maar indien de partijen mogten trachten, den bestaanden staat van zaken te ondermijnen, en het regerend vorstenhuis omver te werpen, dan kan de wet dit niet gedoogen". Daarna behandelt de minister het stelsel van waarschuwingen, en verklaart, dat, terwijl hij geneigd is, terug te deinzen voor alle verantwoordelijkheid, om aan de drukpers de aanvallen tegen den staat te verbieden, hij aan den anderen kant echter zich door geen bijzondere personen of overwegingen zal laten terughouden, om besluiten te nemen, die de gewoonte, om in het openbaar vrij te spreken en te schrijven, kunnen begunstigen.

— Eene jeugdige dame liep een paar avonden geleden in de straat La Rochefoucauld, toen een fatsoenlijk gekleed heer haar bij den arm greep en haar toevoegde: »Ik zal u leeren shawls te koopen en uw man door uwe verspilzucht tot een bedelaar te maken". Met een rukte hij haar de shalwl van de schouders en verwijderde zich in de grootste verontwaardiging, zoodat de voorbijgangers, overtuigd dat er hier een huiselijk tooneel plaats greep, het niet noodig oordeelden, zich er mede te bemoeijen. De dame stond als overbluft en kon geen woord spreken. Na eenige minuten echter hield zij een paar politieagenten aan en verhaalde hun, dat zij dien man in het geheel niet kende. De agenten liepen den man na en wilden hen arresteren. Hij en een ander persoon verzetten er zich tegen, doch te vergeefs en beiden werden naar de prefektuur van politie gebragt, waar zij erkenden met elkander in gemeenschap te handelen, ten einde zoodanige diefstallen te plegen.

— Te Toulon liep het gerucht, dat er op 1 Januarij honderd nieuwe luitenants ter zee zullen worden aangesteld. Ook is er sprake van de oprigting van twee groote maritieme departementen, een te Brest en een te Toulon. Zij zouden dienen om te waken over den scheepsbouw, de toerusting der schepen en de reorganisatie in het materieel voor de marine.

— De kardinaal-aartsbisschop van Lyon heeft een brief aan zijne leeken uitgegeven, die tot antwoord moet strekken op de cirkulaire van den heer Billault aan de prefekten. Deze brief moet in zulke hevige bewoordingen zijn geschreven, dat de godsdienstige bladen dien nog niet hebben durven opnemen.

— Naar men beweert, hebben er verklaringen plaats gehad tusschen de Fransche en Piëmontesche regeringen, aangaande het gedrag van den vice-admiraal Le Barbier de Tinan, en vooral wat betreft een Piëmonteesch vaartuig, dat hevig door den Franschen bevelhebber is beschoten. Men voegt er bij dat de Fransche regering heeft verklaard, dat de vice-admiraal aan zijne instruktiën heeft moeten gehoorzamen.

DUITSCHLAND.

Al wat men uit Oostenrijk hoort', bevestigt de meening, dat dit land zich geheel ruïneert, indien het nog langer zijn leger op den voet van oorlog moet houden, en dat een nieuwe oorlog het ligt totaal te gronde kan rigten. Om zich daarvan een denkbeeld te maken, dient, dat Oostenrijk alleen in het Venetiaansche eene armee heeft van 150,000 man, verdeeld in vier korpsen. Het eerste, onder generaal Stadion, hoofdkwartier Verona, is geposteerd langs de lijn der Mincio. Het tweede, onder den aartshertog Ernst, hoofdkwartier Vicense, bewaakt de linie der Etsch. Het derde, onder bevel van den prins van' Hessen, gekampeerd tusschen Rovigo en Legnano, bewaakt de Beneden-Po. Het vierde, onder den aartshertog Albrecht, dient ter verdediging der stad en provincie Venetie. De gezamentlijke korpsen zijn ingerigt op voet van oorlog en bezitten een belangrijk materieel, vooral wat betreft de artillerie. Alleen de kavallerie telt nog slechts 6000 man en moet nog tot 10,000 man worden opgevoerd. Bovendien heeft Oostenrijk nog eene armee van 150,000 man, in verschillende afdeelingen te Triest Laybach, Fiume en Cattaro gekoncentreerd. Daarbij gaat de reorganisatie der binnenlandsche zaken steeds gepaard met de grootste moeijelijkheden, en van eene verdere wijziging van het kabinet schijnt zelfs geen sprake meer te zijn. Alleen zegt men, dat de heer von Bach uit Rome teruggeroepen zal worden, hetgeen door sommigen — waarschijnlijk voorbarig — als de voorbode eener wijziging van het konkordaat wordt beschouwd. Voorts kan het althans gedeeltelijk terugkeeren van keizer Napoleon tot een meer vrijgevig regeringstelsel in de regerings-kringen te Weenen niet dan met het grievendst leedwezen zijn vernomen. 't Is een gevaarlijk voorbeeld te meer voor de zoolang verdrukte bevolking der Oostenrijksche monarchie.

De hoop dat de regering tot een verkoop van Venetie over zou gaan, is sedert een paar dagen verdwenen. De *Wiener Zeitung* namelijk zegt tot de verklaring gemagtigd te zijn, dat de geruchten betreffende onderhandelingen wegens den afstand van dat gewest tegen eene geldelijke schadevergoeding, van grond ontbloot zijn, en dat natuurlijk van onderhandelingen wegens den verkoop van een kroonland ook geen sprake kan zijn.

Door de regering is, besloten tot de uitgifte van 12 millioen papieren geld (muntbilletten van 10 kreutzers) en wel wegens gebrek aan pasmunt. Dit staat gelijk met eene vermeerdering van de vlottende schuld, met genoemd bedrag, dat overigens bij het hooge cijfer van den Oostenrijkschen schuldenlast niet veel te beteekenen heeft. Bedenkelijker is een gerucht volgens hetwelk het bestuur der finantien voornemens zoude zijn rijksschatkistbilletten, voorloopig voor een bedrag van 60 millioen florijnen uit te geven; iets hetgeen al is het niet te verontschuldigen, toch te verklaren is door den geldelijken nood van het oogenblik, daar uit Hongarije naar men zegt, in het geheel geene belastingen meer zullen worden ontvangen en de andere provincien niet in staat zijn in de behoeften van den staat te voorzien.

De *Wiener Zeitung* deelt de overeenkomst mede tusschen Oostenrijk, Frankrijk en Sardinie, betreffende de verdeeling van de Lombardijsche schuld (Monte Lombardo). Van het passief ten bedrage van 99 millioen zullen $^{2}/_{5}$ ten laste van Oostenrijk en $^{3}/_{5}$ ten laste van Sardinie komen.

Graaf Apponyi, gevolmagtigd minister van Oostenrijk te Londen, is benoemd tot gezant aldaar.

— Den 23 Nov. jl. 's morgens vond men te Agram, hoofdstad van kroatie al de uithangborden, waar op duitsche woorden stonden, zwart gemaakt. In Kroatie wil men van het duitsch niets weten; de Duitschers-zelven dragen reeds de Kroatische kleeding of schaffen zich ten minste een kroatische spraakkunst aan. Alleen de schouwburg-direkteur Brambilla voerde nog steeds duitsche tooneelstukken op, ondanks de voorstellingen onbezocht bleven en men de vensters in zijne woning insloeg en hem op ketelmuziek had vergast. Voor den 24 was *Peter Szapary* als duitsche voorstelling aangekondigd. In de stad was het gerucht verspreid, dat Brambilla gezegd zou hebben nooit anders dan duitsche stukken te spelen. Tot groote verbazing van den buralist, die gewoon was alle avonden slechts zeer weinig bezoekers te ontvangen, stroomde dien avond het publiek in grooten getale in de zaal. Weldra echter werd het duidelijk dat die bezoekers niet kwamen om te zien, maar om zelven eene rol te spelen. De gordijn gaat op. Twee tooneelspeelsters verschijnen, doch pas hebben zij een paar woorden gesproken, o. een verschrikkelijk geraas en getier, roepen, schreeuwen, bulderen, fluiten, sissen, laat zich hooren. Op alles behalve vriendschappelijken toon wordt de direkteur Brambilla geroepen. Een kommissaris van politie tracht de rust te herstellen, doch zijne poging mislukt. De toeschouwers halen fluitjes uit den zak, en op het tooneel worden eijeren en allerlei vuil geworpen, zoodat de aktrices zich moeten verwijderen. Het orkest begint het volkslied te spelen om aan het rumoer een einde te maken, maar dit duurt voort, en het werpen van eijeren enz. op het tooneel houdt niet op: de muziek moet verstommen. Een dame in een loge wil door een pst! pst! de onstuimigen tot bedaren brengen, doch geeft daardoor slechts aanleiding tot een veel heviger getier. Het publiek eischt de ontruiming der loges en hieraan moet worden gehoorzaamd. De regisseur vertoont zich en spreekt het publiek in de duitsche taal aan, doch overstelpt van een eijeren-regen moet hij zich uit de voeten maken; het orkest zoekt insgelijks een goed heenkomen. Eindelijk verschijnt een kroatische akteur, en belooft dat morgen avond kroatisch zal worden gespeeld. De oproerlingen hernemen dat altoos en nooit anders dan kroatisch moet gespeeld worden en verwijderen zich daarna. Toen de kommissaris van politie aan den banus het voorgevallene berigtte, was een schouderophalen diens eenig antwoord. De regisseur werd bij den banus niet toegelaten, en naar men zegt, heeft de heer Brambilla de stad verlaten. Den volgenden dag werden eenige stukken geschut, van ligt en zwaar kaliber, naar Agram gebragt.

— Sedert eenige dagen was de stad Berlijn of liever geheel Pruissen in rep en roer door een proces tegen de heeren Stieber en Tichy, beiden hoofd-ambtenaren van politie onder het ministerie Manteuffel, beschuldigd van verregaande eigenmagtige ambtshandelingen. Bij deze gelegenheid is o. a. gebleken, wat trouwens geen geheim was, dat de ambtenaren van policie zich sedert een reeks van jaren in de bijzondere geschillen der burgers mengden, om door misbruik van hunne ambtsmagt dengene, die zich tot hen wendde, aan zijn regt te helpen. Natuurlijk had de inmenging der policie altijd onder een strafregtelijken titel plaats. Riep een schuldeischer de hulp der policie tegen zijn schuldenaar in, dan waren regelmatig bedrog, verduistering en als het niet anders kon, bedriegelijk bankroet de meest geliefkoosde titels. Beklaagde een schuldeischer zich, dat zijn schuldenaar zich aan zijn verpligting onttrekken wilde, dan werd deze wegens bedriegelijke bankbreuk in hechtenis genomen en dan begon men met hem te onderhandelen. Kwam er eene schikking tot stand, dan werd de man ontslagen, en het heette dan: hij heeft de zaak geschikt en den aanklager tevreden gesteld; wilde de gearresteerde zich echter niet laten vinden, dan werd hij even goed ontslagen, met de verklaring, dat de verdenking zich niet bevestigd had. Behalve de onaangenaamheid van een arrest van een of meer dagen, had zoo iemand daarvan ook nog dit nadeel, dat hij later geen bewijs van goed gedrag krijgen kon, omdat in de akten vermeld stond, dat hij eens wegens frauduleus bankroet gearresteerd was geweest, enz. Riep daarentegen een schuldenaar de hulp der policie tegen zijn schuldeischer in, dan was woeker regelmatig de titel, waaronder die hulp verleend werd. Hier begon men met den schuldeischer zijn wissels af te vragen; weigerde hij die af te geven, dan volgde er huiszoeking, in beslag neming van zijn papieren en van den wissel. Was dit dokument niet voorhanden en weigerde de schuldeischer den houder te noemen, dan werd hij op het politie-bureau ontboden, moest hier in den regel drie, vier uren en langer in de wachtkamer onder Jan rap en zijn maat doorbrengen en dan begon men met hem te onderhandelen, voor hoeveel procent hij de zaak wilde afdoen. Was hij, wat natuurlijk meestal gebeurde, in het bezit van den wissel en was dit dokument uit de derde of vierde hand, onder de nominale waarde verkregen, dan verweet men aan zulk een houder,

dat hij zich aan woeker schuldig had gemaakt. Onder zulke omstandigheden en niet meer in het bezit van den wissel zijnde, kwam er in den regel eene overeenkomst tot stand. De prokureur des konings staafde deze beschuldigingen door een aantal voorbeelden. Hij verklaarde, dat bij de aanvaarding van zijn ambt in 1853, de wet tot bescherming van de persoonlijke vrijheid, voor zoo ver die de werkzaamheden der krimineele policie en haar verhouding tot het openbaar ministerie en de regtbanken betreft, voor de stad Berlijn een doode letter was. Zelfs de wettelijke vorm werd bij zulke arrestatien geheel uit het oog verlooren. Al verder bleek dat de prokureur des konings, de heer Schwarck, vergeefsche pogingen had aangewend om deze misbruiken te weren. De rede van dezen ambtenaar en de schier ongeloofelijke voorbeelden, waarmede hij zijne beschuldiging staafde, hebben een diepen indruk gemaakt, niet alleen te Berlijn maar in het geheele land.

De regtbank heeft echter de heeren Stieber en Tichy ontslagen, hoofdzakelijk op grond van verjaring en het hof van appel heeft dit vonnis bevestigd en zooweel Stieber als Tichy van alle regts-vervolging ontslagen.

De heer Schwarck die in het belang van de wet handelde, is daarop onmiddelijk in zijne betrekking geschorst, hetgeen een allerongunstigsten indruk in het geheele land gemaakt en tot scherpe uitvallen tegen het tegenwoordige ministerie aanleiding gegeven heeft. In lang heeft zulk eene gisting in dat land niet bestaan. Nu is de half-officieele *Pr. Ztg.* met een hoofdartikel, ter verdediging van de handelwijze der regering in het proces Stieber opgetreden. Zij kon, volgens dat blad, niet anders handelen dan den prokureur-generaal Schwarck te ontslaan, terwijl zij den heer Stieber geen disciplinaire straf kon doen toekomen, zoolang de kriminele regter zijne schuld nog niet uitgemaakt had. Wat gedaan moest worden is geschied. Hij werd geschorst, zoolang het voorloopig onderzoek duurde. Deze schorsing moest worden opgeheven, zoodra de vrijspraak gevolgd was.

Overigens laat het blad doorschemeren, dat de heer Schwarck weer in de staatsdienst zal treden en het voegt er bij, dat het reeds lang in de bedoelingen der regering lag den heer Stieber niet in zijne betrekking als direkteur van politie te laten.

De berigten uit Berlijn nopens deze zaak doen voorts zien, dat de stemming in de laatste dagen merkelijk veranderd is. Men denkt namelijk vrij algemeen, dat de regering vast besloten heeft niets na te laten, wat strekken kan om aan de willekeur der policie een einde te maken en het beleedigde regtsgevoel der natie in bescherming te nemen. De zaak zal grondig onderzocht worden. Zij zelfs, die in den beginne in een opgewonden toestand tegen de regering verkeerden, zijn thans dit gevoelen toegedaan.

De minister van justitie, de heer Simons, zal, zegt men, aftreden; hij moet echter voornemens zijn zich eerst in de kamers te vertoonen.

— Te Alzey (Hessen) is den 23sten Nov. iemand veroordeeld tot vijf dagen gevangenisstraf, omdat hij lid was van de Duitsche nationale vereeniging. De beschuldigde had de hem ten laste gelegde *misdaad* erkend.

— Volgens handelsbrieven uit Triest, staat de Oostenrijksche Lloyd aldaar op het punt om met de Aegyptische regering een verdrag te sluiten, betreffende het verdere vervoer der met de stoombooten van die maatschappij aankomende reizigers, op de Aegyptische spoorwegen, onder het genot van dezelfde voordeelen, die aan de Engelsche *Oriental and Peninsular Comp.* zijn toegestaan. Dit verdrag zal voorloopig voor den tijd van 4 jaren worden gesloten.

ITALIE

Ik heb u gemeld dat de keizer aan den koning van Sardinië heeft doen weten, dat vóór het einde van dit jaar de Romeinsche kwestie geëindigd zoude zijn. Alles wordt voor de ontknooping in gereedheid gebragt. De keizer heeft in overeenstemming met Engeland, en naar men zegt met goedkeuring van Rusland, een laatste voorstel aan den paus gedaan. De paus moet nu afstand doen van het erfdeel van den Heiligen Petrus en van Rome, welke noodig zijn voor de Italiaansche eenheid; men biedt aan Pius IX de souvereiniteit van het eiland Sardinië, met de toestemming van Piemont, en den waarborg van Frankrijk en Engeland aan. Wordt dit laatste voorstel verworpen, dan zullen de Fransche troepen Rome verlaten en zal het Sardinisch leger die stad onmiddelijk bezetten. Pius IX zal dit voorstel natuurlijk verwerpen en dan zal het geheele plan van keizer Napoleon verwezenlijkt worden. Is Victor Emanuel eenmaal op het Quirinaal tot koning van Italië geproklameerd, dan zal het niet lang duren, of de aanval op Oostenrijk zal beginnen. De keizer wil den oorlog tegen het voorjaar, hij wil partij trekken van de verdeeldheid, van de magteloosheid van de monarchiën op het vasteland en van den revolutionairen arbeid, die zijne staatkunde in de hand werkt.

Volgens tijdingen uit Napels van den 5den Dec. heeft daar een oproer plaats gehad, uitgelokt door de reaktionnairen en gedeeltelijk door de inwoners van Caserta, dat gevolgd werd door een verschrikkelijke kontramanifestatie. De geheele armee van Garibaldi is toegesneld om de beweging te onderdrukken. Er hebben verscheiden honderde arrestatiën plaats gehad; onderscheidene personen zijn onmiddelijk gefusilleerd. Een groot aantal inwoners hebben zich aan manifestatiën van vreugde overgegeven. De stad Aversa is tegen de Garibaldianen in opstand gekomen, die overwinnaars gebleven zijn. De kardinaal-aartsbisschop van Napels is in genoemde stad aangekomen en zijne tegenwoordigheid heeft aanleiding gegeven tot tegenstrijdige demonstratiën; beurtelings hoorde men roepen: *Leve de Paus! Leve Garibaldi!* De muiters hebben het paleis belegerd en in brand trachten te steken. De onlusten hebben achttien uren geduurd. De aartsbisschop is op het balkon van het paleis verschenen met de driekleurige vlag in de hand.

Men zegt, dat de heer Farini reeds om zijn ontslag als stedehouder van koning Victor Emanuel heeft verzocht. Dit zou juist geen wonder zijn, want hij heeft daar alle partijen tegen zich. In de voorname klassen ziet men wegens zijne vroegere geringe betrekkingen, uit de hoogte op hem neder en beschouwt men hem als een parvenu. De klerikale partij noemt hem opentlijk een oproermaker tegen den paus. De republikeinen verlangen van hem ontslagen te worden, omdat zij in hem een hardnekkig tegenstander hebben, terwijl hij in de geleerde kringen doorgaat voor iemand, wien het aan alle letterkundig talent ontbreekt. Zoolang de koning te Napels was, viel het hem niet moeijelijk zich tegen dit alles staande te houden, maar sedert hij slechts op eigen krachten moest steunen, werd het al dadelijk verwacht, dat hij het onmogelijk zou volhouden. Wat het hem in de laatste dagen welligt nog moeijelijker zal gemaakt hebben, is het feit, dat alle hoofden der reaktionnaire partij, die zich uit Napels hadden verwijderd, den 1sten dezer aldaar zijn teruggekomen, waaruit terstond werd opgemaakt, dat er de eene of andere bijeenkomst moest plaats hebben. Al was nu, gelijk men reden heeft te denken, dit laatste niet het geval, dan is hunne tegenwoordigheid te Napels in de gegeven omstandigheden voor den heer Farini toch een nieuw bezwaar.

Koning Frans II van Napels heeft te Weenen eene leening gesloten.

RUSLAND.

De *Polnische Nachrichten* bevatten nog eene nalezing betrekkelijk het jongste oponthoud des keizers te Walna. Volgens deze mededeeling zou de keizer zich tot den eenigen Poolschen adelsmaarschalk, die aldaar tegenwoordig was, woordelijk in dier voege hebben uitgelaten: »Ik ben met den adel niet tevreden; ik wil dat men het onder u en ook in Europa wete, dat hier geen Polen is. Ik was goed gezind jegens dit land en heb u bewijzen daarvan gegeven; thans echter moet gij op nieuw uw best doen, om mijne gunst te verdienen". De korrespondent verzekert voor de algeheele juistheid dezer mededeeling te kunnen instaan.

(Ingezonden.)

Aan

Den Heer Redakteur van den Java-Bode.

Mijnheer!

Een stuk, voorkomende in het Bataviaasch-Handelsblad van den 19den Januarij jl. betrekkelijk den van hier naar Cheribon verplaatsten Resident, den Heer Chs. Wiggers, noopt ons ondergeteekenden, ingezetenen van Madioen, UEd. beleefdelijk te verzoeken, de volgende regelen in het eerstvolgend nommer van uw blad op te nemen.

Het is geenszins onze bedoeling den Heer Wiggers tegen de vuige, in dat stuk voorkomende aanvallen en aantijgingen te verdedigen; Z. E. Gestr. heeft te zeer de innige overtuiging van ons aller onverdeelde achting met zich medegenomen: te hoog is in ons oog Z. E. G. als mensch en als ambtenaar verheven, om niet elke verdediging tegen een schrijver, welke de lage middelen van laster, logen en nameloosheid tot zijn schandelijk doel te baat neemt, verre beneden zich te moeten achten.

Wij zouden dan ook den in het duister schuilenden schrijver alle aandacht en teregtwijzing onwaardig keuren, zoo hij zich niet schaamteloos vermeten had, de onwaarheid ook tot de gevoelens, waarmede Madioens ingezetenen hunnen Resident zagen heengaan, uit te strekken, en den schijn op deze plaats te laden, als heerschte onderling wantrouwen en disharmonie, waarvan indirekt de oorzaak op den Heer Wiggers wordt geworpen.

Wanneer regtschapenheid, regtvaardigheid en belangeloosheid, gepaard met naauwgezette en standvastige pligtsvervulling, eigenschappen zijn, welke vertrouwen opwekken, dan moet de Heer Wiggers dat vertrouwen in hooge mate hebben bezeten, — en *wij verklaren*, dat ZEG. het *uit hoofde dier genoemde eigenschappen*, in hooge mate hier heeft bezeten en nog bezit.

Dat hier wantrouwen en disharmonie zouden bestaan, spreken wij ten stelligste tegen, wanneer worde uitgezonderd het wantrouwen, hetwelk de anonieme schrijver algemeen tegen zich heeft opgewekt en de disharmonie in zijn eigen hart.

Wij verklaren, dat de Heer Wiggers door gullen omgang, loyale handelwijze en echte humaniteit de eensgezindheid steeds, zooveel hij vermogt en niet zonder vrucht, heeft bevorderd.

Een vreemdeling, welke zich op den 6den Januarij op den eersten post van hier naar Ngawi had bevonden, zoude daar een feitelijk bewijs van de gevoelens der ingezetenen van Madioen hebben aanschouwd. Daar hadden zich, bijna zonder uitzondering, alle inwoners van de hoofdplaats en den omtrek verzameld, om een laatst vaarwel aan den vertrekkenden Resident toe te roepen, - het eenigst, wat hun overbleef, nadat de Heer Wiggers minzaam, maar bepaaldelijk voor eene, ZEG. aangebodene afscheidspartij had bedankt. — Dáár zoude geen twijfel zijn overgebleven ten opzigte van de hoogachting, welke allen ZEG. toedroegen, terwijl op veler aangezigt innig leedwezen zoude gelezen zijn.

Wij zijn niet voornemens noch bevoegd, hier te oordeelen over Z. E. G's. inrigten en handelingen ten opzigte der vrije kultuur.

Hoe dit ook zij, eene vrije aanplant, in het jaar 1859 van zeven honderd bouws suikerriet bij één der fabriekanten, boven en behalve de Gouvernements aanplant, zal toch wel geene tegenwerking bewijzen, terwijl ook de tabakskultuur in de laatste jaren aanmerkelijk toenam. Dat de gronden in deze Residentie voor dat gewas mindere geschiktheid schijnen te bezitten, dan in het naburige Kediri, zal toch wel niet aan het Bestuur zijn te wijten. Dat Z. E. G. vrije kultuur slechts door *eerlijke* middelen, en niet *ten koste* van de bevolking zal hebben willen bevorderen, gelooven wij gaarne: er is een soort van winzucht en eigenbelang, hetwelk nimmer voldaan is.

Wij herhalen, dat het geenszins onze bedoeling is, den Heer Wiggers door bovenstaande regelen te verdedigen. Z. E. G. behoeft noch wenscht dit, en heeft gewis genoegzaam ondervonden, dat er individuen bestaan, welker lof, in gegevene omstandigheden, als oneer kan klinken. Het "wee u, indien alle menschen wel van u spreken," is immer, en ook hier nog van toepassing.

Droeg de Heer Wiggers de algemeene achting mede, de algemeene afkeuring rust op den inzender van bovenbedoeld stuk; dat hij zich noeme, en hij zal het bewijs bij Madioens ingezetenen daarvan ervaren.

Madioen den 26sten Januarij 1861.

VAN DER VOORT.
J. DAVIDSON.
G. DE HARTOG.
A. C. VAN MAARSEVEEN.
G. J. VAN DER TUUK.
A. F. VAN DER VEN.
OVER DE LINDEN.
P. J. VAN KAMPEN.
C. H. G. VAN ZIJLL DE JONG.
L. MULOCK HOUWER.
A. U. BOONEMMER.
TH. ADENA.
HARBORD.
J. C. G. T. REGENSBURG.
H. ADENA.
G. H. M. HARLOFF.
J. B. HAUBER.
W. C. VOSMAER.
B. J. J. VOGELPOEL.
F. JULLENS.
L. E. VAN MUIJEN.
T. M. E. HEIJERDAHL.
J. G. C. JARMAN.
D. S. DE JONG.
H. M. M. RAPPARD.
A. E. BACH.
J. B. VINCENT.

SCHEEPSBERIGTEN.

Aangekomen schepen te *Batavia*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	VAN.		AGENTEN.
Februarij	3	Nederlandsch	bark	Maarten van Rossem	P. F. Rijken	Kaap de G. H.	2 Nov.	Haager & Schuurman.
„	—	Ned. Indisch	stooms.	Makasser	W. A. J. Kuller	Padang	30 Jan.	W. Cores de Vries.
„	—	„	bark	Atiat Rachman	Sech Maskatie	„	30 „	Buijs, Jacobsen & Co.
„	4	Nederlandsch	„	Jan Pieterszoon Koen	A. N. de Jong	Soerabaija	2 „	Haager & Schuurman.
„	—	Sard.	„	Luciano Manara	S. Torre	Calcutta	15 Dec.	J. Cezard & Co.
„	5	Nederlandsch	schip	Triton	H. G. T. Adriaans	Rotterdam	1 Nov.	Reijnst & Vinju.
„	—	„	„	Johannes Lodewijk	A. H. van der Waal	„		Landberg, Bezoet de Bie & Co.
„	6	„	bark	Zephir	N. J. de Vries	„		Reijnst & Vinju.

Vertrokken schepen van *Batavia*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	NAAR.
Februarij	3	Ned. Indisch	stooms.	Palembang	H. Kramer	Singapore
„	—	„	„	Oenarang	S. van Hulstein	Samarang
„	—	„	bark	Johanna Elisabeth	H. S. van Hien	Indramaijo en Samarang
„	—	Hamburg	schip	Richard	C. W. Bremer	Singapore
„	5	Ned. Indisch	brik	Cheribon Packet	W. F. Massingham	Samarang
„	—	Zweedsch	bark	Hebe	C. Falkenburg	Nederland via Cheribon

In lading liggende schepen te *Batavia*.

VLAG		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
Nederlandsch	bark	Sperwer*	C. H. Schreuder		Haager & Schuurman.
„	„	Maarten van Rossem*	P. F. Rijken		„
„	schip	Honingbij*	J. van der Valk		J. Cezard & Co.
„	bark	Dorothea Henriette	Smit	Nederland via Tjilatjap	C. Bahre & G. Kinder.
„	„	Willem Hendrik*	H. Beckering		Schimmelpenninck & Co.
„	„	Johanna Maria	Wilhelmie		van Ommeren, Rueb & Co.
„	„	Jan van Schaffelaar*	Verbeek.	Cheribon	Metzendorff, Wilmans, Rueb & Co.
Ned. Indisch	schip	Maria Henriette*	J. Winter	Samarang	B. Kopersmit & Co.
„	brik	Jeannette Maria*	A. Kuipers		P. Landberg & Zoon.
„	„	Fathool Main*	Sech Bamasmoes	Samarang	Buijs, Jacobsen & Co.
„	bark	Atiat Rachman*	Sech Maskatie		„
Engelsch	schoener	Harriet*	Black	Cocos Eilenden	Wilson & Co.
Fransch	schip	Louis Cezard*	Thomas		J. Cezard & Co.
Zweedsch	bark	G. B. Carr*	John v. Windrufva		„
Amerikaansch	„	Windward*	H. P. Hamlin	Soerabaija	Dümmler & Co.
Oldenburg	„	Gottorp*	R. Bergfeldt		E. Moormann & Co.
Hamburg	brik	Christian*	Binder		C. Bahre & G. Kinder.
Noorw.	bark	Norma*	Norman,	Europa	Busing, Schröder & Co.

De Particuliere schepen zijn aangeduid met een*

Aangekomen schepen te *Samarang*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	DATUM.	VAN
Januarij	24	Ned. Indisch	stooms.	Oenarang	S. van Hulstijn	23 Jan.	Soerabaija
„	26	„	schip	Gana Salim	Sech Makarim	24 „	Tegal
„	—	„	bark	Pielades	D. J. de Gee	12 „	Makao
„	28	„	stooms.	Menado	A. Couteren	27 „	Soerabaija
„	30	„	schoener	Srie Cheribon	J. Eng Tjoe	26 „	Tegal
„	—	„	bark	Fathool Wadoet	Sech Alhadat	— „	Cheribon

Vertrokken schepen van *Samarang*.

DATUM		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	NAAR
Januarij	24	Ned. Indisch	stooms.	Padang	A. Guijot	Soerabaija
〃	25	Nederlandsch	schip	Ouderkerk aan den Amstel	K. J. Swart	Cheribon
〃	—	〃	bark	Minister Thorbecke	C. van Duijn	Nederland
〃	—	〃	schip	Sophia Koningin der Nederlanden	L. Klein	Soerabaija
〃	—	〃	bark	Anthonia Geertruida	S. de Boer	Nederland
〃	26	Ned. Indisch	stooms.	Oenarang	S. van Hulstijn	Batavia
〃	28	Nederlandsch	bark	Marinus Willem	P. van Duijn	Nederland
〃	29	Ned. Indisch	brik	Lina	J. W. Steevensz	Padang
〃	—	〃	bark	Esperanza	Tjoa Tjing Haij	Tagal
〃	—	Nederlandsch	〃	Cornelis Anthonie	R. J. Reijnders	Nederland
〃	30	Ned. Indisch	stooms.	Menado	A. A. Couteron	Cheribon

In lading liggende schepen te *Samarang*.

VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
Nederlandsch	bark	Maria Adolfina	A. Blom	Nederland	C. Damnitz & Co.
Hamburg	schip	Neckar	G. Brolin	〃	Jacobson & Co.
Ned. Indisch	bark	Sara Eleonora	D. Schuijmer	Batavia	Dorrepaal & Co.
〃	schoener	Hong An	Lim Kwe Soeij		Gezagvoerder
〃	bark	Djadul Hair	Sech Achmat Bin Besbai	Singapore	〃
〃	〃	Ellen	F. A. P. Wentholt	Batavia	B. Kopersmit & Co.
〃	〃	Pilades	D. J. da Gee		Gezagvoerder.
〃	schip	Gana Salim	Sech Makarim	Soerabaija	〃
〃	schoener	Srie Cheribon	I Engtjee	Sumanap	〃
〃	bark	Fathoel Wadoet	Sech Alhadat	Soerabaija	〃

Aangekomen schepen te *Soerabaija*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	VAN
Januarij	25	Ned. Indisch	stooms.	Padang	A. Guijot	Banjermassing
〃	—	Zweedsch	bark	Avik	K. Ahlborg	Soerabaija
〃	—	Nederlandsch	〃	Wilhelmina	J. F. Ihnen	〃
〃	—	〃	〃	Maria Agnes	T. D. v. Deurten	Batavia
〃	26	Ned. Indisch	〃	Katam. mas Pandan	Lucas	〃
〃	—	Nederlandsch	〃	Anna en Elise	C. J. Jaski	Samarang
〃	—	Ned. Indisch	〃	Salim	Bahasoan	Grissee
〃	27	〃	〃	Faulke Nassar	S. Bawadie	Batavia
〃	—	〃	〃	Charles	Kamaralie	Pauar
〃	—	〃	〃	Banel Gair	Drahim	Grissee
〃	28	〃	〃	Baboel Joesoer	Almainie	Banjermassing
〃	—	〃	〃	Poespa	Jabkoewie	Boeliling
〃	—	Engelsch	〃	T. D. Marshall	W. Craigie	Batavia
〃	29	Ned. Indisch	bark	Singa Sarie	Tjoo Sarie	Boeliling

Vertrokken schepen van *Soerabaija*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN	GEZAGVOERDERS.	NAAR
Januarij	26	Nederlandsch	bark	Maria Catharina	H. C. de Bos	Amsterdam
〃	—	Deensch	〃	Maria Christina	C. Vos	Nederland
〃	27	Ned. Indisch	〃	Sa-adah	Arif	Bima
〃	—	〃	〃	Sirie	Sarto	Bali
〃	—	〃	〃	Tedok	Wongso	〃
〃	—	〃	stooms.	Menado	A. Couteron	Batavia
〃	—	〃	〃	Padang	A. Guijot	Bandjermassing
〃	—	〃	bark	Hing Thaij	Bakar	Bali
〃	—	〃	〃	Naim Balgair	Sech Baoezeer	Grissee
〃	29	Nederlandsch	〃	Het Goede Vertrouwen	D. J. Kraau	Nederland
〃	30	Ned. Indisch	〃	Fathoor Rachman	Sech Baoezeer	Amboina
〃	—	Zweedsch	〃	Eclipse	P. A. Brands	Zweden
〃	—	Engelsch	〃	Lorenzo Sabine	Th. Davine	Melbourne
〃	—	Hamburgsch	〃	Penguin	J. F. Wesenberg	Nederland
〃	—	Balisch	〃	Ardjoeno	Sariedjo	Bali
〃	—	Ned. Indisch	〃	Carolina	Pa Salere	Pasoeroean
〃	—	Nederlandsch	〃	Admiraal Tromp	J. van Tubergen	〃

In lading liggende schepen te *Soerabaija*.

VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
Nederlandsch	bark	Ridderkerk	H. Teerlink	Nederland	B. Kopersmit & Co.
〃	〃	Vier Gebroeders	Bouk	Nederland	〃
〃	〃	Australie	Jochems	Nederland	〃
〃	schoener	Helmers	A. Messen		E. ten Brinck & Co.
〃	bark	Watergeus	H. R. Giezzen		〃
〃	〃	Kaap Hoorn	L. J. Dik		〃
〃	〃	Prins van Oranje	Henning	Nederland	〃
〃	〃	Wilhelmina	Ihnen		〃
〃	〃	Prins Frederik der Nederl	C. C. Witt		Schimmelpenninck & Co.
〃	〃	Marianne	Gronbeck	Rio. Janeiro	〃
Engelsch	〃	Annie Archibald	John Furneij		J. F. van Leeuwen & Co.
Nederlandsch	〃	Elisabeth	H. A. Harms	Nederland	〃
〃	〃	Brouwershaven	P. Janzen	Nederland	〃
Hamburgsch	〃	Joachim Christian	Holm		Fraser, Eaton & Co.
Bremer	〃	Cappela	Lange		Mathieu, Ebbs, Ruys & Co.
Hamburgsch	〃	Malvina Vidal	Kessal	Rotterdam	〃
Ned. Indisch	stoomb.	Samarang Packet	Scheel		〃
Nederlandsch	bark	Maria Adriana	van der Held	Nederland	〃
Hamburgsch	〃	Amazone	Riese	Rotterdam	〃
〃	〃	Antoinette Seraphine	A. Viëtor	Rotterdam	P. Kervel & Co.
Nederlandsch	〃	Magdalena	J. Kooy	Amsterdam	〃
〃	〃	Ottolina	Eeleman	Amsterdam	〃
〃	〃	Maria Anes	van Deursen	Amsterdam	〃
Engelsch	〃	Schotch Lassie	Kennedy		Hill, Broekman & Co.
〃	〃	Stately	Wicherley		Mc. Lennan & Co.
Zweedsch	〃	Catharina	Olssen	China	〃

In lading liggende schepen te *Pasoeroean*.

VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS	BESTEMMING.	AGENTEN.
Nederlandsch	schip	Baltimore	G. H. Brakke	Nederland	Schimmelpenninck & Co.
〃	〃	Henriette Elizabeth Susanna		〃	Gezagvoerder.
〃	〃	Aldebaran	B. G. Meijboom	〃	Schimmelpenninck & Co.
〃	〃	California	M. de Wijn	〃	Fraser, Eaton & Co.
〃	〃	Pollux	H. P. Cruijs	〃	Gezagvoerder.
〃	〃	Louisa Roelofina	J. A. C. Sijbrandi	〃	Schimmelpenninck & Co.
〃	〃	Oaelia Margaretta	J. Marteni van Geffen	〃	Gezagvoerder
〃	〃	Elizabeth Anthoinette	A. Besier	〃	〃
〃	〃	Cornelia Henriette	K. C. de Veer	〃	Fraser, Eaton & Co.
〃	〃	Bato	Van den Burg	〃	〃
Zweedsch	〃	Balder	Sjöberg	〃	Fraser, Eaton & Co.

Aangekomen schepen te *Cheribon*.

DATUM.	VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN
Jan. 26	N. I.	bark	Habgoan	The Tjae	Riouw

Vertrokken schepen van *Cheribon*.

DATUM.	VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Jan. 25	N. I.	bark	Joengoan	Tio Diantjin	Rembang
〃 —	Ned.	〃	Twee Cornelissen	Kreije	Nederland
〃 26	N. I.	〃	Fathool Wadoet	Sech Alhadat	Soerabaija

Aangekomen schepen te *Japara*.

DATUM.	VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN
Nov. 7	N. I.	brik	Salim	Sech Bahasoen	Samarang

Vertrokken schepen van *Japara*.

DATUM.	VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Nov. 15	N. I.	brik	Salim	Moesbanie	Samarang

Aangekomen schepen te *Patjitan*.

DATUM.	VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN
Jan. 18	N. I.	bark	Wilhelmina Cox	Reisiger	Toeban
〃 20	Ned.	〃	Prins Hendrik	Verloop	Sumanap

Vertrokken schepen van *Bezoeki*.

DATUM.	VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Jan. 12	N. I.	bark	Hooker Charles	Kamar Alie	Soerabaya
〃 18	〃	〃	Wilhelmina Helena	Tholen	〃
〃 20	Ned.	〃	Davo	Wijtenhorst	〃

Vertrokken schepen van *Bezoeki*.

DATUM.	VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Jan. 4	Ned.	bark	Catharina Maria	Schuchard	Nederland
〃 14	N. I.	〃	Hooker Charles	Kamar Alie	Panaroekan

Aangekomen schepen te *Siboga*.

DATUM.	VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN
Sept. 2	N. I.	bark	Johanna Elizabeth	Van Hien	Padang
〃 15	〃	schoen.	Telegraaph	Chan Chian	〃
Nov. 15	〃	〃	Baros	Oort	Baros
〃 —	〃	〃	Katiagan	Lim Lie	Poelo Pinang
〃 21	Z. M.	stooms.	Makasser .... lt. t/z.	1e kl. Stort	Padang
Oct. 16	〃	〃	Princes Amelia ... lt.	t/z. Kroef	Eiland Nias
〃 26	N. I.	bark	Soetan Iskandar	Kloppenburg	Baros

Vertrokken schepen van *Siboga*.

DATUM.	VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Sept. 26	N. I.	bark	Johanna Elizabeth	Van Hien	Padang
〃 11	〃	schoen.	Telegraaph	Chan Chian	Baros
Nov. 20	〃	〃	Baros	Oort	Padang
〃 22	〃	〃	Katiagan	Lim Lie	〃
〃 24	Z. M.	stooms.	Makasser .... lt. t/z.	1e kl. Stort	Eiland Nias
Oct. 20	〃	〃	Princes Amelia ... lt.	t/z. Kroef	Padang
〃 26	N. I.	bark	Soetan Iskandar	Kloppenburg	〃

Marktprijzen.

Te BATAVIA, den 5 Februarij.

Arak, *f* 55,— zonder afdoening.
Koffij, Java *f* 36,50 afgedaan.
———, Padang, *f* 36,50.
Suiker N°. 16 *f* 16,50,— @ *f* 17,— afgedaan.
Jenever A. V. H. bij Reynst en Vinju *f* 11,50— p. kelder, in Consumptie.
Gom elastiek *f* 85 @ *f* 96,— geringe afdoening.
Peper (Lampong *f* 19,— @ *f* 21,— p. pic. naar kwal.
Rijst, Indramaijo met zakken, oogst verkocht
———, witte Batavia, 1ste kwaliteit, *f* 175,— @ *f* 190— voorraad gering
———, 〃 〃 2de kwaliteit, *f* 135,— @ *f* 145,—
———, Carga *f* 130,—

Wisselkoers.

Op Holland 6/m. dato $102^3/_4$ % bij partikulieren.
〃 〃 〃 〃 101 〃 〃 de Factorij
〃 〃 〃 〃 102 〃 〃 het Gouvernement.
〃 Londen 〃 Zigt $11^3/_8$ per £
〃 China *f* 2,70 per dollar nominaal
〃 Singapore *f* 2,70 per $
〃 Calcutta *f* 133,— 100 Cs. Rs.
Specien. Sovereings *f* 12,90 @ *f* 13.
Ducaten 7,20 oude
〃 6,25 nieuwe
Mex. Dollars *f* 2,70.

Te SAMARANG, den 1 Februarij.

Koffij *f* 34.50,— nominaal; oogst opgeruimd.
Suiker N° 16, *f* 16,— afgedaan, nog geboden.
Indigo, *f* 4,15 voor eerste qualiteit afgedaan.
Koehuiden, *f* 65,— per kodie naar gewigt.
Buffelhuiden, *f* 50,— per kodie.
Staart Peper oogst opgeruimd.
Rijst ordinairwit, *f* 200. — @ 210,— } ₩ koijang @ 28 picol. zonder zakken.
〃 carga 〃 *f* 180 — @ 190,— }
Klapper Olie *f* 22,—
Katjang 〃 *f* 23,—
Rotting *f* 8,50
Kadjang Matten, *f* 8.
Wisselkoers op Holland $102^1/_2$%. geen papier. Gouvernement 102%.
Kleine wissels pari.

Te SOERABAIJA, den 31 Januarij.

Suiker *f* $16^1/_4$ @ *f* $16^1/_2$,—
Koffij *f* $34^1/_2$
Rijst (Carga) *f* 135— @ *f* 155,—
Id. (Witte) *f* 175 @ *f* 185,—
Arak *f* 50.—
Olie (Klapper) *f* 25.—
Id. (Katjang)
Rotting *f* 8 @ *f* 9.—
Wisselkoers 102%

Te PASOEROEAN, den 30 Januarij.

Suiker, No. 16, Nominaal.
Rijst (witte) ₩ koyang *f* 200,—
Id. (Carga) *f* 180,—
Olie (Klapper ₩ pic. *f* 30,—
Id. (Katjang) ₩ pic. *f* 25,—
Wisselkoers, pari.

Den 30 Januarij waren in de Gouvernements Pakhuizen afgeleverd, uit den oogst van 1860.

DER FABRIEK		PIC.	SUIKER. Gouv. levering	vrije beschikking.
Wangoon Redjo,	a	407	10,582—	11,533—67
Ardjo Sarie,	a	401	14,120—	13,173—32
Ardie Redjo,		353	16,767—48	5,714—67
Yoso Wilangoon,	a	307	10,585—73	5,253—52
De Hoop,	a	433	14,439—48	7,421—18
Djacatra Oost,	a	490	9,800—	11,937—93
De Onderneming	a	425	11,050—	16,301—40
Wono Redjo,	a	423	9,306—	15,183—99
Kloerahan,	a	368	10,304—	12,318—42
De Goede Hoop	a	245	6,860—19	14,026—08
Gaijam	a	423	10,998—69	18,452—26
Becassie Oost	a	292	7,884—	15,889—51
Dankbaarheid,	a	294	7,056—	7,711—13
Soeko Redjo,	a	300	7,500—16	13,800—27
Kawis Redjo,		300	12291—27	6,131—07
Sarie Redjo	a	150	3,000—29	6,187—88
Pleret	a	321	10,272—15	10,245—33
Te Zamen		6009.	172,777—44	191,826—09
			214,629—28	koffij

Restant Producten in 's Lands Pakhuizen,
Op den 30 Januarij 1861.
19,342—42 pic. suiker oogst 1860.
99,760—78 〃 koffij, 〃 1860.

N. B. van de fabrieken met *a* geteekend is de Gouvernements levering afgeloopen.

PRIJS-COURANT
Te PADANG den 24 Januarij 1861.
Invoer Artikelen

			Een maand crediet.	
Madapollams, Holl:	vijf kwart	*f* 4.80 à *f* 4.90		Geringe afzet. Groote aanvoeren.
〃 〃	zes 〃	〃 5.80 〃 〃 6.—		
〃 〃	zeven 〃	〃 7.— 〃 〃 7.15		
〃 〃	acht 〃	〃 8.50 〃 〃 8 75		
Shirtings, gebleekt.	vijf 〃	〃 7.80 〃 〃 8.—		
〃 〃 〃	vijf en een half kwart	〃 8.90 〃 〃 9.10		
〃 〃 〃	zes 〃	〃 9.50 〃 〃 9.75		
Calicots 〃	vijf 〃	〃 5.10 〃 〃 5 20		
〃 〃	zes 〃	〃 6.10 〃 〃 6.20		
〃 〃	zeven 〃	〃 7.— 〃 〃 7.10		
Shirtings, ongeb. Holl.	vijf 〃	〃 7.25 〃 〃 7.45		
〃 〃 〃	vijf en een half kwart	〃 7.85 〃 〃 8.—		
〃 〃 〃	zes 〃	〃 8.70 〃 〃 8 80		
Drillings, ruwe	vier 〃	〃 7.60 〃 〃 7.80		
Rood Katoen 87-8 dms		*f* 10.50 à *f* 11.50	De prijzen zijn voor ligt doek.	
Idem 80-1		〃 10.30 〃 〃 11.—		
Idem 6-4		〃 13.50 〃 〃 14.—		
Bladkoper, holl.		*f* 120— à *f* 125—		
Lood, (plat)		〃 24— 〃 〃 25—		
Staal (Zweedsch)		*f* 15.— à *f* 15.75 groote aanvoeren.		
IJzer 〃		〃 12.50 à *f* 13.—		
〃 (Engelsch)		〃 7.— à *f* 7.25—		

Uitvoer Artikelen.

Bindrotting	*f* 50 à *f* 55	
Guta pertja	〃 60 〃 〃 80	schaars.
Gom Elastick	〃 90 〃 〃 —	
Gom dammer	〃 18 〃 〃 23	
Huiden Buffel	〃 45 〃 〃 55	schaars.
Huiden, koe	〃 50 〃 〃 60	idem.
Peper, zwarte	〃 18 〃 〃 20	Aanvoeren van Atsjin tegen *f* 18,50 afgedaan.

Handelsberigten.
AAN- EN UITVOER TE BATAVIA,
van 2 tot 5 Februarij 1861.

Aanvoer.

Van de Cocos Eilanden per Eng. schoener *Harriet*, gez. Black, agt. Wilson en co.
180,000 klappers, 27 vn. olie, *Wilson en co.*

Uitvoer.

Naar Ternate per Ned. brik *Rhijnvis Feith*, gez. Lammerts, agt. Maclaine, Watson en co.
374 coll., 12 kn. en 20 bund. koopmanschappen, 132 coll., 4 ps. en 1 kt. machinerien, 26 fornuis staven, 362 stav. en 157 bund. ijzer, 2 coll. meubelen, 25 blokken, 43 olie vaten, 387 en 5 vn. hoepels, 10 tonn. steenkolen, 10 hammen, 7 kn. wijn, 8 ank. genever, *Aan boord gebleven lading van Engeland.*
58100 ps. metselsteenen, 40 balken, 100 ribben, 272 latten, 30/m. sirappen, 227 ps. dakpannen, 5 pic. rotting, 12 vn. afget. bier, 15 ks. cognac, 1 vt. hagel, 8 vn. vleesch, *Maclaine, Watson en co.*
2 ks. kruid, 6 keld. arak, 1 kt. geweren, 3 vn. meel, 3 do. brood, uit entrep. *Abeelen, Dennison en co.*
$3/_2$ vn. spek, uit entrep. van Ommeren, *Ruete en co.*
1 vt. meel, 4 do. vleesch, *Rolufs en co.*

Naar Soerabaija per Ned. schip *Graaf van Heiden Reinestein*, gez. Wamsteker, agt. Schimmelpenninck en co.
1 stoommachine, 200,000 ℔ steenkolen, 94 vn. en 25/2 pijp. bier, 100 vs. staal, 3 md. gedr. g oentens, *Aan boord gebleven lading van Nederland.*

Naar Singapore per Hamb. schip *Richard*, gez. Bremer, agt. C. Bahre en G. Kinder.
18 kn. medicijnen, 25 kn. wijn, uit entrep., 60 vs. boter, 4 coll. zwavelzuur, 2 kn. kousen uit entrep. *Hegedorn, Plump en co.*
6 bn. manufact., 5 boss. staal, 2 kn. gekl. glas, 4 do. wijn, uit entrep. *E. Moormann en co.*
2 kn. eau de cologne, 104 keld. genever, uit entrep. *Hanger en Schuurman.*
87 bn. manufact., 80 blokk. lood, uit entrep. *Martin, Dyce en co.*
98 bn. goeniezakken, *Joakim.*
40 pic. buffelhoorns, 5 do. koffij, 15 ks. cognac, uit entrep. *Busing, Schröder en co.*
50 keld genever, uit entrep. *Reijnst en Vinju.*
30 kn. wijn, uit entrep. *Engelhard en co.*
8 kn. rhijnwijn, uit entrep. *L. Platon en co.*
20 vn. bier, uit entrep. *Schimmelpenninck en co.*
1 kt. saffraan, uit entrep. *G. Buijn en co.*
85 vn. pik, *Elliot.*
1 vt. vleesch, uit entrep. *Rolufs en co.*
30 pic. rotting, *Agenten.*
280 pic. koffij, 2 kn. bamb. hoeden, 45 corg. doeken, *Lim Hoa.*
25 keld. genever, uit entrep. *B. Andreas en co.*

Naar Singapore via Muntok en Riouw per N. I. stooms. *Palembang*, gez. Kramer, agt. W. Cores de Vries.
2 kn. doeken, 3 do. ongebl. katoen, *Intje Agus Abdul Hakiem.*
3 kn. ongebl. katoen, 1 baal. rood garen, *Maas Agus Moh. Said.*
2 kn. slendangs, *Said Achm. bin Schab.*
8 kn. slendangs, 1 bl. woll. dekens, *Said Hoesin bin Moh. bin Schab.*
20 coll. gouv., 8 pakk. genie, 2 kn. milit. en eenige marine goederen, 15 bladen koper, 10 vn. teer, 9 coll. provisien en dranken, 35 pakk. stroozakken, 30 kn. wijn, 115 vn. vleesch en spek, 3 do. azijn, 10 do. boter, 7 zakk. koffij, 7 do. boonen, *f* 30,000 zilv. munt, *Gouvernement.*
1 kt. medicijnen, 5 do. madera, 4 do. wijn, 2 do. absijnth, 2 vn. porter, 2 kn bier, 2 do. cognac, 12 vs. worst, 1 kt. meel, 1 do. odeurs, 2 vs. zuurkool, 1 kt. speelgoed, 2 coll. beschuit, 24 vs. boter, 1 kt. diversen, 1 do. provisien, 1 do. kat. goederen, *L. Platon en co.*
1 kt. wijn, *Tolson, Hunt en co.*
1 kt. wijn, 1 do. speelgoed, 14 do. bier, 3 do. zeep, 25 keld. genever, 1 kt. modewaren, 6 do. cognac, 1 do. lamp. bollen, 2 md. soija, 1 keld. lijnolie, 3 vs. boter, 2 do. verf, 4 md. aardappelen, *John Pryce en co.*
1 k. Jap. zijde, *Winsser, de Lange en co.*
280 ps. sp. matten, 26,900 *f* zilv specie, div. *Arabieren.*
1 kt. Jap. kabaaijen, *Pitcairn, Syme en co.*
f 25,555 zilv. munt, *Aan boord gebleven lading voor Singapore.*

Naar Nederland via Cheribon per Zw. schip *Hebe*, gez. Falkenberg, agt. J. Cezard en co.
80 pic. rotting, *Busing, Schröder en co.*

Aangekomen Passagiers te Batavia.
van den 2 tot den 5 Februarij 1861.

Met het N. I. stooms. Makasser, Kapt. W. A. J. Kuller, de Luitenants der Inf. A. Velde en Leers, de Luitenants t/z. Amand en C. Hamel, de hh. C. van Dieter, van Dam, L. de Bosson, W. G. Harting, H. der Kinderen en echtg., G. D. Kramer, F A. Mackenzie, mevr. van der Palm en Z. M. troepen van Padang en Bencoelen.

Met de N. I. bark Atiat Rachman, Gez. Sech Al Maskatie, de heer G. M. Muller van Padang.

Met het Ned. schip Triton, Kapt. H. G. T. Adriaans, de hh. Dr. P. L. Onnen, echtg. en 7 dochters, A. van der Bas en J. Bisdom, mevrouwen de wed. S. C. Muller, van Bennekom en van Oehelen, mejufvrouwen T. H. Schmidt en A. C. Scherius van Rotterdam.

Vertrokken Passagiers van Batavia.
van den 2 tot den 5 Januarij 1861.

Met het N. I. stooms. Palembang, Kapt. H. Kramer, de Kapt Luit. t/z. von Schmidt auf Altenstadt, Kapt. Brongers, Offic. van Gez. Reef, de hh. W. H. Toorop, de Briet, MacLennan, Hageman en echtg. London, mejufvr. Hoedt en Z. M. troepen naar Singapore via Muntok en Riouw.

Met het N. I. stooms. Oenarang, Kapt. S. van Hulsteijn, de hh. A. J. Torleij Duwel, J. M. Abelain, E. Young, de Luitenants Biarens en Slors en Z. M. troepen naar Soerabaija via Samarang.

KORRESPONDENTIE.

Aan N. N. te Samarang. Van uw brief zal gebruik gemaakt worden, zoo gij u bekend stelt bij de

Red.

Van elk in deze courant voorkomend artikel, dat geen bloote nieuwstijding of aankondiging bevat, stelt zich verantwoordelijk voor de wet H. M. VAN DORP.

Snelpersdruk van H. M. van Dorp te Batavia.